

Jesse Hartikainen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö
Opinnäytetyö, 2019

HENGELLISEN IDENTITEETIN KASVU JA TUKI

Tutkimus Diakonia-ammattikorkeakoulun kirkon alan opiskelijoiden kokemuksista opintojen ajalta

TIIVISTELMÄ

Jesse Hartikainen

Hengellisen identiteetin kasvu ja tuki – Tutkimus Diakonia-ammattikorkeakoulun kirkon alan opiskelijoiden kokemuksista opintojen ajalta

49 s., 4 liitettä

Syksy 2019

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Diakonia-ammattikorkeakoulun kirkon alan opiskelijoiden kokemuksia hengellisen identiteetin kasvusta ja tuesta heidän opintojensa aikana. Tutkimuksen tavoitteena oli saada selville kehittämistarpeita opintoihin liittyen, ja mahdollistaa opiskelijoiden osallisuus ja mielipiteen kuulumisen opintojen kehittämisessä hengellisen identiteetin kasvua ja tukea koskien. Lisäksi tavoitteena oli mahdollistaa opiskelijoiden mielipiteen huomioiminen hengellisen identiteetin tuessa oppilaitoksen lisäksi muillekin tahoille. Tutkimuskysymys oli, minkälaista tukea hengelliselle identiteetilleen ja sen kasvulle kirkon alan opiskelijat kokevat saavansa opintojensa aikana, ja miten tukea voisi vahvistaa. Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Diakonia-ammattikorkeakoulun kirkon alan koulutuksen kehittämistyön kanssa.

Tutkimuksen aineisto koostui neljän Diakonia-ammattikorkeakoulussa Helsingin toimipisteessä viimeistä vuotta opiskelevan kirkon alan opiskelijan haastatteluista. Aineisto kerättiin yksilöteemahaastatteluilla ja analysoitiin sisällönanalyysilla.

Haastattelujen perusteella opiskelijat olivat kokeneet hengellisen identiteetin kasvua ja saaneet sille tukea opintojen aikana. Tärkeimpinä koettiin näkemysten avartuminen ja kehittyminen erilaisten mielipiteiden huomioimisessa. Opinnoissa hengellistä identiteettiä tukevana koettiin opiskelukavereiden kanssa käydyt keskustelut opetuksen ulkopuolella, opiskeluryhmässä käydyt keskustelut luennoilla ja pienryhmissä sekä erilaiset ihmiset ja mielipiteet opiskeluryhmässä. Seurakuntaharjoittelulla ja -yhteydellä koettiin olevan merkittävä rooli hengellisen identiteetin tukijana. Opintojen ulkopuolella omaehtoinen kirjallisuuden lukeminen koettiin merkittävimpänä hengellisen identiteetin tukena. Opiskelijan oma aktiivisuus ja oppilaitoksen hengellisen toiminnan säännöllisyys koettiin merkityksellisinä tuen kannalta.

Tutkimuksen perusteella opiskeluryhmän ryhmähengellä ja turvallisella keskusteluympäristöllä on merkitystä hengellisen identiteetin kasvun kannalta, joten oppilaitoksen on tärkeää tukea turvallisen ilmapiirin ja avoimen dialogin mahdollistumista opiskeluryhmässä opiskelijoiden identiteettien kasvun tukemiseksi. Seurakuntien on hyvä huomioida seurakuntaharjoittelujen ja -yhteyden merkitys opiskelijoiden hengellisen identiteetin tukena ja pyrkiä opiskelijoiden seurakuntayhteyden vahvistamiseen. Opiskelijoiden on syytä tiedostaa oman aktiivisuuden merkitys.

Asiasanat: ammatillisuus, hengellisyys, identiteetti

ABSTRACT

Jesse Hartikainen

Growth and support of spiritual identity – Studying the experiences the church work students of Diaconia University of Applied Sciences had during their studies

49 p., 4 appendices

Autumn 2019

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Option in Christian Youth Work

Bachelor of Social Services

The purpose of this thesis was to investigate experiences the church work students of Diaconia University of Applied Sciences (Diak) had on the growth and the support of the spiritual identity during their studies. The aim of the study was to find out the development needs and to enable students' involvement while developing the studies and the support of spiritual identity, and to ensure that the voice of the students can be considered by Diak and other actors. The research question of the study was "What kind of support for their spiritual identity and the growth of the spiritual identity do the students of the church work experience during the time of their studies, and how the support could be strengthened". The thesis is made in cooperation with the development work of church work studies in Diaconia University of Applied Sciences.

The data of the qualitative study consisted of the four interviews of the church work students studying their last year studies. The focused interviews were carried out at Diaconia University of Applied Sciences in Helsinki. The data was analysed with content analysis.

The results were that all the students interviewed had experienced the growth and support of their spiritual identity during their studies. The major outcome was that the students experienced they had developed to take different opinions better into account. Also, the students' range of perspectives had expanded. The major support for the spiritual identity was experienced to be the discussions with the fellow students within and outside of the studies, and different people and their opinions occurred in the study group. The influence of the work practice at church and a connection with local church were also experienced to be significant for the support of the spiritual identity. Reading was experienced as the most significant support outside the studies. The students' own activity and regularity of the spiritual activities at Diak were experienced to be significant.

It can be concluded that team spirit of the student group and safe atmosphere for discussion are very significant for the growth of spiritual identity. The results suggest that Diaconia University of Applied Sciences pay attention to the formation of the atmosphere and open dialog. The local churches should take the significance of the work practice into account and try to support the connection between the students and local parishes. It is important for the students to be aware of the significance of their own activity.

Keywords: Identity, Professionalism, Spirituality

SISÄLLYS

JOHDANTO	4
1 AMMATTIKORKEAKOULU OPISKELUYMPÄRISTÖNÄ.....	8
2 HENGELLINEN IDENTITEETTI.....	10
2.1 Identiteetti ja ammatillinen identiteetti	10
2.2 Hengellinen identiteetti.....	12
2.3 Hengellinen identiteetti kirkon alan koulutuksessa ja työssä	15
3 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA MENETELMÄT	17
3.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymys	17
3.2 Laadullinen tutkimus ja teemahaastattelu.....	17
3.3 Sisällönanalyysi	20
4 PROSESSIN KUVAUS	22
5 TULOKSET	25
5.1 Hengellisen identiteetin määritelmä ja kasvu	25
5.2 Hengellisen identiteetin tuki	26
6 JOHTOPÄÄTÖKSET, POHDINTA JA ARVIOINTI	29
LÄHTEET.....	37
LIITE 1. Teemahaastattelurunko	44
LIITE 2. Kutsu haastateltavaksi	46
LIITE 3. Viesti haastateltaville	47
LIITE 4. Suostumuslomake tutkimukseen.....	48

JOHDANTO

Kristillisen ja hengellisen identiteetin vahvistamisen todetaan olevan oleellista kirkolliseen työhön soveltuvuuden, siinä onnistumisen ja viihtymisen, sekä oman persoonan kehityksen kannalta (Häkkinen, Kämäräinen, Peura & Pöntinen 2003, 24). Kirkon alan opiskelijoiden ammatillista identiteettiä ja sen yhteyttä uskonnollisuuteen ja spiritualiteettiin on käsitelty tutkimuksissa viime vuosikymmenellä useasti, kuten Launonen (2009), Rask, Kainulainen & Pasanen (2003b), Ritokoski & Valtonen (2003), Salomäki (2008) ja Valtonen (2009). Myös Raskin, Kainulaisen ja Pasanen (2003a, 65–67) tutkimuksessa todetaan vahvemman kirkollisen identiteetin edeltävän parempaa jakamista työssä. Viimeisin Valtosen & Sutisen (2016) tutkimus käsittelee kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajaksi opiskelevien ammatillisen identiteetin muodostumista.

Kirkon työntekijöiden hengellinen identiteetti on ollut esillä kirjoituksissa niin koulutukseen kuin kirkon työhön liittyen. Opetussuunnitelmat ja työelämän julkaisemat strategiat, kuten Kirkkohallituksen (2014, 13) *Kohtaamisen kirkko* nostavat aiheen ajankohtaiseksi tarkastelulle. Kirkkohallituksen (2014, 13) mukaan kirkon työntekijöiden hengellinen identiteetti kaipaa tukea. Hengellisyys Suomessa on yhä moninaisempaa, ja suomalaisten sitoutuminen kirkkoon vähenee. Kirkolta odotetaan kuitenkin vahvaa osallistumista elämänkatsomuksellisiin keskusteluihin. Oman perinteen vahva tunteminen on edellytys uskosta keskustelemiseen. (Kirkkohallitus 2014, 13.) Aikaisempien tutkimusten jälkeen Diakonia-ammattikorkeakoulun opintosuunnitelmat on päivitetty, joten uusi tutkimus tarjoaa ajankohtaista tietoa. Aiemmat tutkimukset ovat korostaneet kirkon työhön valmistuvien hengellisen identiteetin piirteitä, kun tämän opinnäytetyön tutkimuksessa hengellisen identiteetin merkitys pyritään huomioimaan myös sosiaalialan ammatillisuuden näkökulmasta. Hengellisen identiteetin määrittelyä on myös käytetty tutkimuksissa vaihtelevasti, joten käsitteen tarkempi määrittely on tarpeen.

Työelämässä vaadittava osaaminen on teoreettisen osaamisen ja menetelmäosaamisen lisäksi oman toiminnan, lähtökohtien ja tavoitteiden tietoista ja kriittistä tarkastelua (Häkkinen 2016, 146). Kirkon alan ammattilaisen on oltava tietoinen omista lähtökohdistaan myös siitä syystä, että alalla käsitellään usein eettisesti herkkiä aiheita (Porkka

& Valtonen 2016, 89). Kirkon hengellisen työn työntekijän ydinosaamiseen kuuluu itsetuntemusta vaativaa kykyä kohdata, olla läsnä ja toimia vuorovaikutuksessa, sekä kyky erilaisten elämäkatsomusten väliseen vuoropuheluun (Kirkon hengellisen työn työntekijän ydinosaaminen 2010). Tuomisen (2005, 38) mukaan nuorten spiritualiteetin kanssa työskentely vaatii työntekijältä oman spiritualiteetin ymmärtämistä ja hoitamista. Juntusen, Roivaisen & Seppäsen (2016, 121) mukaan myös lisääntyneet uskonnollisuuden muutokset vaativat omien motiivien ja historian tuntemusta. Heikko oma identiteetti voi vaikeuttaa toiseen kulttuurilliseen, uskonnolliseen tai kansalliseen identiteettiin kuuluvan kohtaamista (Kokkonen & Kokkonen 2008, 239).

Moniammatillisuuden, ammattirajojen ylittämisen ja joustavuuden korostamisesta huolimatta myös ammatillisen identiteetin tarve on entistä tärkeämpi. Oman osaamisen esiin tuominen ja arviointi sekä työn lisääntyvä omatoimisuuden luonne vaativat tietoisuutta omasta suhteesta työhön. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2008, 27). Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö tai kirkon varhaiskasvatus -tutkinnosta valmistuneen kompetensseihin eli osaamisvaatimukseen kuuluu oman työn ja motiivien eettinen arviointi kristillisen uskon viitekehyksestä. Osaamiseen kuuluu myös oman työn ja toiminnan arviointi ja kehittäminen sekä työhyvinvoinnin edistäminen. (Diak 2016b; Diak 2016c; Kirkon nuorisotyöntekijän ydinosaaminen 2010; Kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajan ydinosaaminen 2011.) Launosen & Pesosen (2005, 269) mukaan oman ydinosaamisen ja kehittämistarpeiden hahmottaminen edellyttää kirkon työntekijän identiteetin muodostumista ja vahvistumista. Sosionomi (AMK) -koulutuksesta valmistuneen osaamiseen kuuluu myös ammatillinen kriittinen reflektio (Diak 2016a). Kristillisen kasvatuksen kriittinen tarkastelu vaatii kristilliseen kasvatukseen liittyvien sekä omien totuuskäsitysten ja arvojen tarkastelua (Häkkinen 2016, 145).

Hengellisen identiteetin merkitys ei rajoitu ainoastaan kirkon alan työhön. Senreich (2013) kehottaa huomioimaan sosiaalialan työssä asiakkaan tarpeet biologisen, psyykkisen, sosiaalisen ja hengellisen ulottuvuuden muodostamassa kokonaisuudessa. Sosiaalialan työssä hengellisyys ja spiritualiteetti on otettava huomioon, sillä niillä on vaikutusta asiakkaan hyvinvointiin. Huomion tarve kasvaa erityisesti huono-osaisuuden lisääntyessä. (Juntunen, Roivainen & Seppänen 2016, 116–121.) Myös McGrathin (1999, 1) mukaan yhä useammat todisteet osoittavat spiritualiteetin myönteisen vaikutuksen ihmisen hyvinvoinnille. Juntusen ym. (2016, 117) mukaan spiritualiteetista ei kuitenkaan ole juuri keskusteltu sosiaalityön yhteydessä. Sosionomi (AMK) -

koulutuksesta valmistuneen osaamista on kyky tunnistaa hyvinvointia suojaavia ja uhkaavia tekijöitä (Diak 2016a). Myös kirkon kasvatustyö on ihmisen kokonaisvaltaisen kasvun mahdollistamista (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kasvatuksen linjaus 2015). Diakoniatyössä ihmisen kokonaisvaltainen kohtaaminen sekä hengellisyyden ja uskon huomioiminen ovat työn lähtökohtia (Jokela 2011, 194).

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Diakonia-ammattikorkeakoulun kirkon alan opiskelijoiden kokemuksia hengellisen identiteetin kasvusta ja tuesta heidän opintojensa aikana. Tutkimuksen tavoitteena oli saada selville kehittämistarpeita opintoihin liittyen, ja mahdollistaa opiskelijoiden osallisuus ja mielipiteen kuulumisen opintojen kehittämisessä hengellisen identiteetin tukea ja kasvua koskien. Osallisuudella tarkoitetaan omaan elämään, mahdollisuuksiin ja niihin vaikuttaviin tekijöihin vaikuttamista. Osallisuudella on merkitystä hyvinvoinnin lisäämiselle. (Isola ym. 2017, 3.) Launonen (2009, 134–135) toteaa tutkimuksessaan kirkon alan opiskelijoiden ammatillisesta identiteetistä, että joihinkin opiskelijoiden kirkolliseen ammatilliseen identiteettiin vaikuttaviin tekijöihin voivat vaikuttaa oppilaitokset, mutta osaan vain muut toimijat, kuten kirkko. Siksi tutkimuksen tavoitteena oli myös mahdollistaa opiskelijoiden mielipiteen huomioiminen hengellisen identiteetin tuessa oppilaitoksen lisäksi muillekin tahoille, kuten kirkolle. Tavoiteltavana vaikuttavuutena tutkimuksen tavoitteiden toteutuessa voidaan pitää opiskelijoiden hyvinvoinnin ja ammatillisuuden lisääntymistä. Tutkimuskysymys on, minkälaista tukea hengelliselle identiteetilleen ja sen kasvuksi kirkon alan opiskelijat kokevat saavansa opintojensa aikana, ja miten tukea voisi vahvistaa.

Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Diakonia-ammattikorkeakoulun kirkon alan koulutuksen kehittämistyön kanssa. Diakonia-ammattikorkeakoulussa kirkon alan koulutuksista puhutaan silloin, kun tarkoitetaan sosiaali- ja terveysalan koulutusten diakonin, diakonissan, kirkon nuorisotyön tai kirkon varhaiskasvatuksen suuntautumista (Gothóni, Malkavaara & Valtonen 2016, 13). Diakonia-ammattikorkeakoulu, lyhennettynä Diak, järjestää sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta muiden alojen ohella (Diak 2018).

Tässä opinnäytetyössä sanalla kirkko tarkoitetaan Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa, ja kirkon työllä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonia- ja nuorisotyötä sekä varhaiskasvatusta. Kirkon alan opiskelijoilla tarkoitetaan sosionomi (AMK),

diakonia-, kirkon nuorisotyö ja kirkon varhaiskasvatus -tutkintojen opiskelijoita. Työ on rajattu koskemaan vain sosiaalialan koulutusta jättäen pois terveysalan diakonisen hoitotyön koulutuksen, sillä sen opetussuunnitelma eroaa sosiaalialan tutkintojen suunnitelmista. Kirkon alan koulutus on otettu tarkastelun kohteeksi sen sisältämien erityisesti hengellisyyteen liittyvien opintojen vuoksi, verrattaessa sosionomi (AMK) -tutkintoon ilman kirkon alan koulutusta.

1 AMMATTIKORKEAKOULU OPISKELUYMPÄRISTÖNÄ

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa opetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua (L 932/2014). Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kuuluu perus- ja ammattiopintoja, vapaasti valittavia opintoja, harjoitteluja ja opinnäytetyö. Opintojen tavoitteena on taata tutkinnon suorittaneelle käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä teoreettiset perusteet alansa asiantuntijatehtävissä toimimiseen. Lisäksi tavoitteena on taata tutkinnon suorittaneelle ammattialan ja oman ammattitaidon kehittämisvalmiudet. (A 1129/2014.) Harjoitteluissa opiskelija perehtyy ohjatusti käytännön työtehtäviin sekä osaamisensa soveltamiseen työelämässä (Diak 2018). Opinnäytetyön tarkoituksena on huomioida ja kehittää työelämän kehittämistarpeita, ja opinnäytetyö toteutetaan työelämäyhteistyössä (Koistinen & Keskitalo 2016). Opiskelu ammattikorkeakoulussa on itseohjautuvaa ja monimuotoista (Ritokoski & Valtonen 2003, 21).

Diakonia-ammattikorkeakoulussa opiskeltavat sosionomi (AMK), diakoniatyö, sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö tai sosionomi (AMK), kirkon varhaiskasvatus -tutkinnot ovat kaikki 210 opintopisteen laajuisia sosiaalialan ammattikorkeakoulututkintoja. Tutkinto antaa kelpoisuuden suuntautumista vastaavaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon virkaan. (Diak 2018.) Kelpoisuuden vaatimuksena on vähintään 210 opintopisteen laajuinen sosiaali- ja terveystieteiden tai humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto, johon tulee sisältyä teologisia, kirkon ja seurakunnan työhön liittyviä opintoja sekä kirkon kelpoisuutta vastaavan alan ammattiopintoja vähintään 90 opintopistettä (Kirkkohallitus 2017). Kirkon alalla työskentelyn lisäksi tutkinnon suorittanut voi työskennellä sosiaalialalla sosionomin tehtävissä.

Diakonia-ammattikorkeakoulussa opiskelijalle on tarjolla erilaisia tukipalveluita, joilla voi olla merkitystä opiskelijan identiteettien ja ammatillisuuden kehitykseen. Opinto-ohjaajien yhtenä tehtävänä on tukea opiskelijan ammatillista kasvua, ja opinto-ohjaajat tukevat opiskelijoita opintoihin ja elämään liittyvissä asioissa (Diak. Opinto-ohjaus). Myös kuraattorit sekä oppilaitospastorit- ja diakonit tarjoavat keskusteluapua, tukea ja ohjausta. Eri kampuksilla järjestetään myös erilaisia tukipaloja ja hyvinvointiryhmiä opiskelijoiden opintojen ja hyvinvoinnin tueksi. Lisäksi Diakin kampuksilla opiskeluhuvinvointiryhmät toimivat ennaltaehkäisevästi opiskelijoiden hyvinvoinnin

turvaamiseksi ja vastaavat akuutteihin tuen tarpeisiin. (Diak. Tukipalvelut.) Opiskelijan käytössä ovat myös terveyttä ja hyvinvointia edistävät opiskelijaterveydenhuollon palvelut (Diak. Terveyspalvelut).

Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijakunta O'Diako tarjoaa opiskelijoille tukipalveluita hyvinvoinnin edistämiseksi (Diak. Opiskelu. Tuki ja palvelut. Opiskelijakunta O'Diako). Opiskelijakunnan hengellisen toiminnan vastaavan mukaan O'Diakon hengellinen toiminta tapahtuu tällä hetkellä työelämäyhteistyön ja vaikuttamisen kautta, järjestämällä kirkon alan rekrytointitapahtumia ja osallistamalla nuorten aikuisten vaikuttamisryhmä NAVI:n työhön Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Uskonnollisesti sitoutunutta toimintaa opiskelijakunta ei voi järjestää, jotta opiskelijakunnan toiminta olisi kaikille avointa. Tulevaisuudessa tuki on mahdollisesti myös opiskelijoiden ja kirkon oppilaitostyöntekijöiden välisen yhteyden luomista. (Tiia Viirre, henkilökohtainen tiedonanto 29.5.2019.)

Diakonia-ammattikorkeakoulussa tehdään työtä koulutuksen kehittämiseksi. Uudet opetussuunnitelmat on tarkoitus ottaa käyttöön tammikuussa 2020. Opetussuunnitelmia uudistettaessa opiskelijoita on pyritty kuulemaan järjestämällä tilaisuuksia, joissa niihin osallistuneet opiskelijat ovat voineet kertoa mielipiteensä. Lisäksi Diakin henkilöstöä on mukana kirkkohallituksen nimeämissä koulutusten seurantaryhmissä, joissa uudistetaan parhaillaan kirkollisten ammattien ydinosaamiskuvauksia. (Minna Valtonen, henkilökohtainen tiedonanto 3.5.2019.)

2 HENGELLINEN IDENTITEETTI

2.1 Identiteetti ja ammatillinen identiteetti

Identiteettiin liittyviä tutkimuksia on paljon, ja käsitteeseen liittyvät kirjoitukset ovat hyvinkin erilaisia, jopa ristiriitaisia keskenään (Saastamoinen & Rautio 2006, 9). Määritelmiä identiteetistä, ammatillisesta identiteetistä, hengellisestä tai kirkollisesta identiteetistä ja näiden yhdistelmistä on käytetty monissa tutkimuksissa hieman eri tavoin. Ammatillisen identiteetin rinnalla on käytetty myös käsitteitä ammatti-identiteetti tai työidentiteetti joskus tarkoittaen samaa, toisinaan hieman eri asioita. Myös ammatillisen identiteetin ja hengellisyyden suhteella on tutkimuksissa erilaisia merkityksiä. Tässä työssä käsitteitä on aloitettu määrittelemään laajemmista kokonaisuuksista rajatumpiin käsitteisiin, ja määritelmien kokonaiskuvat on muodostettu psykologian ja sosiologian teorioiden sekä identiteettiä koskevien tutkimusten pohjalta. Ammatillinen identiteetti, ammatti-identiteetti ja työidentiteetti rinnastetaan tässä työssä toisiinsa niiden yhtäläisyyksien vuoksi, sillä erot eivät ole merkittäviä työn aiheen kannalta.

Identiteetti on ihmisen oman itsensä ja elämänsä kokemistapa. Identiteetti muodostuu samaistumisten ja sosiaalisen oppimisen kautta. (Kalliopuska 2005, 77.) Sosiologian klassisen käsityksen mukaan identiteetti muodostuu sisäisen minän ja ulkopuolisen yhteiskunnan välisessä vuorovaikutuksessa (Hall 1992, 22). Identiteetti on jatkuvasti muotoutuvaa ja muuttuvaa (Eteläpelto 2007, 141). Niemen (2006, 29) mukaan viime vuosina on esitetty näkemyksiä, joiden mukaan identiteetin muodostuminen ei kuitenkaan ole lineaarinen, vaiheittainen prosessi, vaan enemmänkin kuin muuttuva mosaikki ja paljon vaikeampi prosessi kuin aiemmin on ajateltu.

Jokisen (2002, 126–127) tutkimuksessa aikuisopettajien identiteetistä identiteetti jaettiin kolmeen osaan, joita ovat persoonallinen, sosiaalinen ja ammatti-identiteetti, ja joista viimeinen sisältyy kahteen ensimmäiseen. Myös Eteläpelto & Vähäsantanen (2008, 32) toteavat ammatti-identiteetin olevan osa persoonallista identiteettiä ja sidoksissa myös sosiaaliseen puoleen. Jokinen (2002, 128) määrittelee identiteettien osat Lordia, Bowlia ja Freibergiä (1999) mukailleen seuraavasti. Persoonalliseen identiteettiin kuuluvat yksilön minäkuva, elämänhistoria ja ainutkertaisuuden kokemus. Sosiaalinen identiteetti käsittää yksilön kokemuksen vuorovaikutuksesta muiden kanssa tai

ryhmässä toimiessa. Ammatti-identiteetillä tarkoitetaan yksilön omaa määrittelyä itsestään ammattilaisena sekä näkemystä ammatistaan osana kahta edellistä identiteetin osaa. Eteläpelto (2007, 90) kirjoittaa, että työhön liittyvään identiteettiin sisältyy työhön liittyvät arvot ja eettiset sitoumukset kietoutuneena yhteen ammattialan yhteiskunnalliseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen käytäntöön. Lisäksi ammatilliseen identiteettiin liittyvät ihmisen kokemus kuulumisesta ja samaistumisesta, tärkeänä pitämät asiat sekä työtä koskevat tavoitteet ja uskomukset (Eteläpelto & Vähäsantanen 2008, 26).

Mäki (2012) on tutkinut kirkon nuorisotyönohjaajien ammatillisen identiteetin kehitystä. Ammatillisen identiteetin kehityksessä voidaan havaita neljä kehitykseen vaikuttavaa pääteemaa, jotka ovat lapsuus ja nuoruus, opiskelu, työ sekä tulevaisuusorientaatio (Mäki 2012, 52–72). McAdamsia (1997) mukaillen omaa identiteettiä pohditaan arkipäiväisissä tilanteissa ja konteksteissa (Saastamoinen 2006, 171). Ritokosken & Valtosen (2003, 48) kokemuksen mukaan opiskelijoiden ammatti-identiteettiin liittyvä pohdinta tapahtuukin yleensä opetuksen ulkopuolella, kuten kahvilakeskusteluissa. Ammatillisen identiteetin muotoutuminen tapahtuu persoonallisen ja sosiaalisen välisessä suhteessa, vuoropuhelussa. Etenkin luovuutta, persoonallisuutta ja jatkuvaa oppimista vaativissa ammateissa korostuu persoonallisen osuus. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2008, 43–45.) Ropon & Gustafssonin (2008, 73–74) mukaan ammatillinen ja persoonallinen identiteetti näyttävät olevan toisistaan riippuvia. Ammatillinen ja persoonallinen identiteetti näyttävät hakevan innoitusta toisistaan, ja ammatillista kehitystä suunnataan persoonallisessa identiteetissä tärkeäksi koetun suuntaiseksi. Myös Hänninen (2006, 192) kirjoittaa ammatillisen identiteetin olevan ymmärretty osana persoonallista identiteettiä ja saavan tukea persoonallisen identiteetin vahvistamisesta.

Muutosvaiheessa tarvitaan identiteettityötä eli itsensä määrittelemistä uudelleen (Eteläpelto 2007, 94). Arnettin (2000) mukaan nuoruuden opiskeluaikoihin liittyy identiteetin etsintä niin työtä kuin elämäkatsomusta koskien (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 179). Eteläpellon (2007, 97) mukaan keskusteluissa koulutuksesta on puhuttu, että koulutuksen sijaan tulisi puhua identiteettien rakentamisesta. Ammatti-identiteetin lisäksi persoonallinen ja sosiaalinen identiteetti ovat muutoksessa sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö -opintojen aikana (Valtonen 2009, 42–43). Persoonallista kasvua vaaditaankin erityisesti tehtävissä, joissa työntekijän oma minuus on mukana, kuten kasvattajan ammatissa (Eteläpelto & Vähäsantanen 2008, 28). Kirkon hengellistä työtä tekevän persoonan merkitys korostuu (Kirkon

hengellisen työn työntekijän ydinosaaminen 2010). Valtosen (2016b, 159) mukaan kirkon alan opinnot voivat aiheuttaa joissakin opiskelijoissa jopa kriisejä ja ahdistusta, kun oman uskonelämän perustaa voi joutua kyseenalaistamaan. Eteläpellon (2007, 93) mukaan huomio kiinnittyy identiteetteihin erityisesti silloin, kun identiteetit ovat epävarmoja tai ongelmallisia, joita ne ovat, kun identiteetti puuttuu tai on hauras.

Eteläpellon (2007, 95–96) mukaan teollisessa yhteiskunnassa työidentiteettiä rakennetaan koulutusjärjestelmän opettamana omaksumalla työntekijän identiteettiasema, kun taas jälkiteollisessa yhteiskunnassa työssä oppimisen kautta samaistumalla organisaation arvoihin. Eteläpelto & Vähäsantanen (2008, 44) kirjoittavat ammatillisen identiteetin rakentumisesta työyhteisössä, jossa työn alkuvaiheessa korostuu identiteetin sosiaalinen osuus työyhteisöön sosiaalistumisen ja samastumisen myötä, mutta myöhemmin identiteetin persoonallinen osuus lisääntyy. Sosiaalistuminen tarkoittaa sosiaaliseen ympäristöön liittymistä, jolloin opitaan yhteisön jäsenenä toimimisen tiedot, taidot, säännöt, perinteet ja asenteet (Kalliopuska 2005, 188). Haasteensa esimerkiksi sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö -opintoihin tuo se, että opiskelijan tulisi sosiaalistua kahteen ammattiryhmään, siis sekä kirkon nuorisotyöhön että sosionomin työhön (Valtonen 2009, 42–43). Launosen (2009, 117–121) tutkimus käsittelee myös kirkollisen ammatillisen identiteetin vaiheita opintojen aikana. Tutkimuksessa valmistumisvaiheessa olevat opiskelijat kokivat opintojen vaikuttaneen ammatilliseen identiteettiinsä pääasiassa joko nousujohteisesti tai edestakaisena liikkeenä. Ammatillisen identiteetin ajateltiin joka tapauksessa olevan pitkä ja tulevaisuudessakin jatkuva prosessi.

2.2 Hengellinen identiteetti

Tässä työssä käytetty käsite hengellinen identiteetti on ollut aiemmissa tutkimuksissa toisinaan käytössä synonyymina kirkolliselle identiteetille, toisinaan uskon hoitamiseksi. Hengellisen identiteetin käsitettä sellaisenaan ei ole kuitenkaan tutkimuksissa määritetty. Hengellisen identiteetin käsitteen määrittelyn mahdollistamiseksi on identiteetin lisäksi pyrittävä määrittelemään hengellisyyden, sekä usein samaa tarkoittavan spiritualiteetin käsitteitä.

Spiritualiteetin käsitettä voidaan käyttää niin kristillisessä kuin muissakin yhteyksissä. Spiritualiteetilla voidaan viitata kaikille yhteiseen ihmisen olemassaolon ulottuvuuteen, tai sillä voi olla tarkempi uskonnollinen merkitys (Kotila 2006, 68). Ubanin (2006, 120) mukaan yleinen ajatus nykyään on, että kaikki ihmiset ovat hengellisiä riippumatta siitä, ovatko he uskonnollisia, jolloin järjestäytyneet uskonto käsitetään kulttuurisidonnaisena spiritualiteetin ilmaisuna. Myös Tirrin (2006, 8) mukaan spiritualiteettia tai hengellisyyttä voivat ilmaista niin uskonnolliset ihmiset kuin ateistitkin. Niemelän (2006, 155) mukaan spiritualiteetti, uskonto ja usko kuvataan usein kolmena sisäkkäisenä ympyränä. Uloin ympyrä kuvaa spiritualiteettia, keskimmäinen uskontoa, ja sisin uskoa.

Senreichin (2013) mukaan monet sosiaalityön kontekstissa käytetyt spiritualiteetin määritelmät ovat ongelmallisia, sillä ne eivät täysin kunnioita asiakkaiden uskomusten moninaisuutta. Senreich (2013) esittää artikkelissaan omien sanojensa mukaan spiritualiteetin määritelmän, joka ei ole vain tietyn uskonnon näkökulma spiritualiteettiin. Määritelmän mukaan spiritualiteettia on ihmisen subjektiivinen suhde kohti sitä, mitä olemassaolosta ei voida tietää, ja se, miten ihminen sopeuttaa tuon suhteen näkökulmaksi universumista, maailmasta, muista, itsestä ja moraalisista arvoista.

Halme (2008, 15–16, 58–62) määrittelee spiritualiteetin olevan yksilön oma subjektiivinen henkinen ja hengellinen todellisuus. Uskonto sen sijaan on nähty enemmän objektiivisena, valmiiksi määriteltynä, esimerkiksi oppeina. Kuitenkin uskontoa voi tarkastella myös subjektiiviselta näkökannalta, jolloin se tarjoaa kielen käsitellä elämää ja eksistentiaalisia kysymyksiä (Halme 2008, 18–19). Spiritualiteettiin liittyy usein hengellisen elämän elämistä tradition kautta, mutta se voi ilmetä myös uskonnotto-massa muodossa. Eri tulkinnat antavat spiritualiteetille erilaisia suomenkielisiä vastineita, joita ovat hengellisyys ja henkisyys. (Halme 2008, 58–63.) Halme (2008, 63) kehottaa määrittelemään tapauskohtaisesti, mitä käytetyllä termillä kulloinkin tarkoitetaan, sillä vakiintuneita määritelmiä termeille ei ole.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sanaston mukaan spiritualiteetti voi olla synonyymi hengellisyydelle, mutta myös hengelliselle elämälle (evl.fi. Tutki uskoa. Sanasto. Spiritualiteetti). Kotilan (2003, 13) mukaan käsite muodostuu latinalaisesta sanasta *spiritus* eli henki, jolla viitataan sekä kolmiyhteisen Jumalan Pyhään Henkeen että ihmisen henkeen, joka on suhteessa Jumalaan. McGrathin (1999, 1) mukaan sanan

alkuperä on taas heprean monitulkintaisessa sanassa *ruach*, joka kuitenkin käännetään usein englanniksi *spirit*. Kristilliseen spiritualiteettiin liittyy uskon kokemista ja elämistä, vaikkakin siihen liittyy myös kristillisen elämän teoriaa (Kotila 2003, 13–14; McGrath 1999, 2). McGrath (1999, 2) kuvaa kristillisen spiritualiteetin tai hengellisyiden, riippuen käännöksestä, olevan henkilön oman uskon elämistä. Peuran (2003, 175–176) mukaan spiritualiteetti ja hengellinen elämä tiivistyvät yhteyteen Jumalan ja lähimmäisten kanssa, yhteyden hoitamiseen sekä kirkon yhteydessä elämiseen.

Tutkimuksessaan kirkon nuorisotyönohjaajiksi opiskelevista Valtonen (2009, 164–165, 179–180, 191, 204, 218) liittyy Jokisen (2002, 126–127) teoreettiseen viitekehykseen kolmesta identiteetin osasta myös spiritualiteetin, joka eri opiskelijoilla liittyy identiteettien eri osiin. Osalla opiskelijoista spiritualiteetti liittyy ammatti-identiteettiin, osalla taas vain persoonalliseen ja sosiaaliseen identiteettiin, osalla taas kaikkiin identiteetin osa-alueisiin. Valtonen (2009, 178) käyttää termiä ammatillinen spiritualiteetti silloin, kun spiritualiteetti liittyy ammatti-identiteettiin. Niemelä (2006, 154) määrittelee tutkimuksessaan käyttämänsä termin *religious identity* tarkoittavan henkilön omaa määritelmää omasta uskonnollisuudestaan.

Launosen (2009, 26) tutkimuksessa kirkollinen ammatillinen identiteetti pitää sisällään ammatillisen osaamisen ja motivaation, joihin kaikkiin liittyy myös uskonnollisuus. Ritokoski & Valtonen (2003, 34) käsittelevät kutsumusta hengellisen työntekijän ammatillisena identiteettinä. Ritokosken & Valtosen (2003, 59) mukaan ammattitaito on yhteydessä oman spiritualiteetin hoitamiseen. Ritokoski & Valtonen (2003, 69) toteavat myös hengellisen työn työntekijän identiteetin syntyvän hengellisyyden tuen avulla, kuten Raamattua opiskelemalla. Opintojen tulisi mahdollistaa, että opiskelija oppii käyttämään Raamattua työvälineenä niin oman hengellisen elämän tukemiseksi kuin ainekseksi kasvatustyöhön (Valtonen 2016b, 159). Valtosen (2016b, 165) mukaan hengellisen identiteetin kasvu ei voi kuitenkaan olla yksin koulutuksen varassa.

Halme (2008, 184–193) käsittelee kristinuskoa ja identiteettiä kristillisen kasvatuksen näkökulmasta. Identiteetin ja uskon suhteessa on otettava huomioon, tarkastellaanko uskoa ulkoapäin ja valmiina annettuna, vai kasvaako usko luonnolliseksi osaksi ihmisen identiteettiä. Osaksi identiteettiä kristillisyyys ja usko kasvavat yhteisössä osallistumalla ja uskon vaikutuspiirissä olemalla. (Halme 2008, 187–189.)

Tässä työssä hengellisen identiteetin määritellään identiteetin ja hengellisyyden määritelmien sekä tehtyjen tutkimusten perusteella tarkoittavan ihmisen omaa käsitystä ja kokemusta omasta hengellisyydestään ja spiritualiteetistaan. Hengellinen identiteetti voi olla kytköksissä niin persoonalliseen, sosiaaliseen kuin ammatilliseen identiteettiin.

2.3 Hengellinen identiteetti kirkon alan koulutuksessa ja työssä

Opetussuunnitelma 2015:a (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2017) hengellinen identiteetti mainitaan kirkon alan opiskelijoille yhteisen Hengellisyys ja hartaus -opintojakson kohdalla, jonka ydinsisältöihin kuuluvat spiritualiteetti ja hengellinen identiteetti. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija reflektoi omaa hengellistä identiteettiään. Lisäksi Seurakunnan työn kehittäminen -opintojakson tavoitteena on, että opiskelija pohtii omaa identiteettiään kirkon työssä. Opintojakson ydinsisältöihin kuuluvat kirkon työntekijän identiteetti ja ammatillinen kasvu. Spiritualiteetti, kutsumus ja kirkon työ ovat samannimisen opintojakson ydinsisältöinä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2017, 10, 22, 29.) Spiritualiteettiin liittyvä työskentely alkaa Diakin opinnoissa ensimmäisenä opiskeluvuotena (Valtonen 2016b, 158). Sielunhoito ja hengellinen ohjaus -opintokokonaisuuden yhtenä tavoitteena on opiskelijan oman hengellisen kasvun vahvistaminen, ja sisältönä on oman hengellisyyden ja ammatillisuuden reflektointi. (Valtonen 2016b, 163.) Diakin teologisten opintojen tavoitteena on opiskelijan kristinuskon perustiedon vahvistamisen lisäksi tarjota opiskelijalle aineksia oman ajattelun kehittämiseen ja mahdollisuus oppia itsestä ja jumalasuhteesta. Hengellisyyteen liittyvät teemat ja pohdinnat voivat olla käsittelyssä myös opintojaksoilla, joiden nimistä tai kerrotuista sisällöistä teema ei tule ilmi. (Valtonen 2016b, 156–158.)

Myös harjoitteluilla on suuri merkitys opiskelijan ammatillisen identiteetin muotoutumiselle (Launonen 2009, 102–104; Ritokoski & Valtonen 2003, 49). Lisäksi hengellistä identiteettiä tukevaa toimintaa on mahdollista toteuttaa Kirkkohallituksen kirkollisen ammatti-identiteetin kehittämiseen suunnatusta Kirke-rahoituksesta esimerkiksi järjestämällä leirejä tai mentorointia (Valtonen 2016b, 165). Myös hiippakuntien järjestämien KiTOS- eli kirkon työhön opiskelevien seminaarien tarkoitus on tukea opiskelijoiden kirkollisen, hengellisen identiteetin rakentumista (Minna Valtonen, henkilökohtainen tiedonanto 3.5.2019).

Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö tai kirkon varhaiskasvatus -koulutuksesta valmistuneen nuorisotyönohjaajan osaamisvaatimukseen kuuluu kirkon työntekijän identiteetin hoitaminen (Diak 2016b; Diak 2016c). Kirkon työntekijän ydinosaamiseen sisältyy myös kristityn identiteetin hoitaminen (Diakonian viranhaltijan ydinosaaminen 2010; Kirkon nuorisotyöntekijän ydinosaamisen 2010; Kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajan ydinosaaminen 2011). Tietoisuus niin seurakuntaan kuin Kristuksen maailmanlaajuiseen kirkkoon kuulumisesta on kirkon työntekijälle tärkeää (Kirkon hengellisen työn työntekijän ydinosaaminen 2010). Niemelä (2004, 7) toteaa, kuinka seurakunnan työntekijä joutuu pohtimaan omaa uskoaan ja opetustaan.

Kirkon ammattien ydinosaamiskuvaukset kuvaavat, että kirkon työntekijällä on ydinosaamista, joka erottaa työntekijän muualla yhteiskunnassa vastaavissa tehtävissä työskentelevistä (evl.fi. Plus. Koulutus ja työelämä. Kirkon ammatit. Kirkon työntekijän ydinosaaminen). Hengellisen kasvun tukeminen on kirkon nuorisotyönohjaajalta ja varhaiskasvatuksen ohjaajalta vaadittavaa osaamista (Diak 2016b; Diak 2016c). Myös Kirkon nuorisotyönohjaajan eettisten ohjeiden (Kasvatuksen ja nuorisotyön asiantuntijat KNT ry i.a.) mukaan nuorisotyönohjaajan asiantuntijuutta ja erityisosaamista on lasten ja nuorten kasvun hengellinen tukeminen. Kirkon hengellisen työn työntekijän ydinosaamista on myös omasta persoonallisesta kasvusta ja ammatillisen osaamisen kehittymisestä huolehtiminen (Kirkon hengellisen työn työntekijän ydinosaaminen 2010). Ydinosaamiskuvaukset eivät kuitenkaan ole yksittäisen työntekijän osaamisvaatimuksia, vaan yhteenveto ammattikunnan ydinosaamisesta. Ydinosaaminen kehittyy työelämässä ja täydennyskoulutuksessa. (evl.fi. Plus. Koulutus ja työelämä. Kirkon ammatit. Kirkon työntekijän ydinosaaminen.)

3 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA MENETELMÄT

3.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä empiirinen tutkimus Diakonia-ammattikorkeakoulun kirkon alan opiskelijoiden kokemuksista, jotka liittyvät hengellisen identiteetin kasvuun ja tukeen Diakin opintojen aikana. Tutkimuksella kartoitettiin, millaisia kokemuksia opiskelijoilla on hengellisen identiteetin kasvua ja tukea koskien, ja millaisia kehitysehdotuksia opiskelijoilla on koulutuksen ja tuen kehittämiseksi. Tutkimuksen tavoitteena oli saada selville kehittämistarpeita opintoihin liittyen, ja mahdollistaa opiskelijoiden osallisuus ja mielipiteen kuulumisen opintojen kehittämisessä hengellisen identiteetin tukea ja kasvua koskien. Lisäksi tavoitteena oli mahdollistaa opiskelijoiden mielipiteen huomioiminen hengellisen identiteetin tuessa oppilaitoksen lisäksi muillekin tahoille, kuten kirkolle. Tutkimuskysymys on, minkälaista tukea hengelliselle identiteetilleen ja sen kasvuun kirkon alan opiskelijat kokevat saavansa opintojensa aikana, ja miten tukea voisi vahvistaa.

3.2 Laadullinen tutkimus ja teemahaastattelu

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus pyrkii kuvaamaan todellista elämää sen moninaisuudessaan ja tutkittavaa kohdetta kokonaisvaltaisesti. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on löytää tosiasioita väittämien todentamisen sijaan. Laadullisessa tutkimuksessa suositaan aineistonkeruumenetelmiä, jotka mahdollistavat tutkittavien näkökulmien ja äänen esiin pääsemisen. Teemahaastattelu on tällainen menetelmä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161–164.) Laadullisen tutkimusmenetelmän avulla voidaan päästä syvemmälle aiheeseen kuin määrällisen tutkimuksen avulla (Hakala 2015, 21).

Tutkimus suoritettiin kertaluontoisena poikittaistutkimuksena. Poikittais- eli poikkeikkaustutkimus on kohdistettu tiettyyn ajankohtaan (Hirsjärvi ym. 2009, 178). Ajankohtana tutkimukselle oli kevätlukukauden 2019 loppupuoli, jossa kohderyhmän suurin osa opinnoista oli päättymässä. Tutkimuksen kohderyhmä valittiin tarkoituksenmukaisesti, kuten Hirsjärven ym. (2009, 164) mukaan on laadulliselle tutkimukselle tyypillistä. Tutkimuksen kohderyhmänä oli viimeistä vuottaan opiskelevat Diakin

Helsingin kampuksen kirkon alan opiskelijat, joilla oli kaikki kirkon alan opinnot suoritettu tai loppuvaiheessa. Tutkittavien olisi hyvä tietää tutkittavasta asiasta mahdollisimman paljon tai omata siitä kokemusta, joten tutkittavien valinta tulee olla harkittua eikä satunnaista (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85–86). Tutkimuksen rajaamisella Helsingin kampuksella opiskeleviin oli tarkoitus taata, että kaikilla opiskelijoilla oli ollut mahdollisuus samoihin kampuspalveluihin, kuten oppilaitosdiakonin kanssa keskusteluun ja hyvinvointiryhmiin.

Aineistonkeruu toteutettiin yksilöhaastatteluina. Yksilöhaastatteluilla pyrittiin mahdollisimman avoimeen keskusteluun, jonka toteutuminen olisi voinut olla epätodennäköisempää ryhmähaastattelussa haastateltaville tuntemattomassa ryhmässä, sillä aiheet saattoivat olla haastateltaville henkilökohtaisia. Haastattelu on suorin ja tehokkain tapa kysyä tutkimuksen piirissä olevien ajatuksia aiheesta, ja haastateltavalle mahdollistuu omien mielipiteiden ja kokemusten esille tuominen (Eskola & Vastamäki 2015, 27–33; Hirsjärvi ym. 2009, 185). Haastattelu tuottaa todennäköisesti laajempaa tietoa ja varmemmin kuin lomakekysely (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74). Tutkimushaastattelun muotona käytettiin teemahaastattelua eli puolistrukturoitua haastattelua. Teemahaastattelussa kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa tai järjestystä, mutta haastattelun aihepiirit ovat ennalta määritelty (Eskola & Vastamäki 2015, 29). Kuitenkin haastattelutilanteessa käytetään kysymyksiä, joiden järjestys täytyy päättää (Vilka 2005, 104–109). Haastateltava vastaa kysymyksiin omin sanoin (Eskola & Vastamäki 2015, 29). Kysymysten ja käytettyjen sanojen ymmärrystä on mahdollista tarkistaa haastattelun aikana. Ymmärrettävyyttä voi varmistaa myös pyytämällä haastateltavaa määrittelemään avainsanoja. (Vilka 2005, 104–109.) Haastattelussa voidaan tarvittaessa esittää lisäkysymyksiä ja perusteluita (Hirsjärvi ym. 2009, 205). Teemahaastattelussa pyritään keskustelunomaiseen vuorovaikutukseen, jonka syntymistä voi edesauttaa ennen varsinaista haastattelua muista aiheista puhumalla (Eskola & Vastamäki 2015, 28–33).

Haastatteluteemat (LIITE 1) muotoutuivat tutkimuksen tavoitteiden ja tutkimuskysymysten pohjalta teoreettista aineistoa hyödyntäen. Teemahaastattelurungossa kysymykset jaettiin yläteemoihin ja -kysymyksiin, joiden alla olevat alateemat ja -kysymykset toimivat jatkokysymyksinä tai mahdollisuutena kysyä temasta tarkemmin eri näkökulmista. Ensimmäisellä teemalla ”Miten käsität hengellisen identiteetin?” ja sen alakysymyksillä pyrittiin kartoittamaan haastateltavien käsityksiä ja ymmärrystä

hengellisen identiteetin käsitteestä. Lisäksi teemalla pyrittiin selvittämään hengellisen identiteetin merkitystä haastateltaville. Haastateltavien käsitystä kysyttiin, koska hengellisen identiteetin käsitteen määrittely on moninaista, eikä käsitteelle ole yhtä selkeää määritelmää. Haastateltavien vastauksia voidaan hyödyntää käsitteen määrittelyssä. Toisella teemalla ”Kuvaile hengellisen identiteettisi muutosta Diakonia-ammattikorkeakoulun opintojesi aikana” pyrittiin kartoittamaan haastateltavien kokemuksia hengellisen identiteetin kasvusta ja muutoksesta, sekä johdatella haastateltavia pohtimaan oman hengellisen identiteetin opintojen aikaista kasvua. Teeman alakysymysten avulla voitiin saada jo vastauksia opiskelijan hengellistä identiteettiä tukeviin tekijöihin.

Kolmannella teemalla ”Mikä on tukenut hengellistä identiteettiäsi opintojesi aikana” kartoitettiin haastateltavien kokemuksia heidän saamastaan hengellisen identiteetin tuesta. Teema jaettiin kolmeen kysymykseen, joilla kartoitettiin kokemuksia tuesta Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnoissa, kuten luennoilla ja oppimistehtävien kautta, opintojen ulkopuolella mutta Diakonia-ammattikorkeakoulussa, kuten keskusteluissa opiskelukavereiden kanssa, sekä muita kuin opintoihin liittyviä tuen muotoja. Kolmella kysymyksellä pyrittiin varmistamaan mahdollisimman monipuoliset vastaukset, ja saamaan esille niin oppilaitoksen, kuin muidenkin tekijöiden osuus.

Neljännellä teemalla ”Minkälaista tukea toivoisit tai olisit toivonut hengelliselle identiteetillesi opintojesi aikana?” pyrittiin kartoittamaan haastateltavien kehitysehdotuksia hengellisen identiteetin tuen vahvistamiseksi, ja alakysymyksillä varmistamaan monipuoliset vastaukset niin oppilaitoksen kuin muidenkin tekijöiden kannalta. Jotta hengellinen identiteetti ei näyttäytyisi vain jonakin, jota tuetaan ulkoapäin, kysyttiin haastateltavan ajatuksia myös opiskelijan omasta roolista niin oman kuin muidenkin opiskelijoiden hengellisen identiteetin tuen kannalta.

Viidennellä teemalla ”Millaiseksi arvioit opiskelijan hengellisen identiteetin tuen merkityksen opintojen aikana, ja miksi?” pyrittiin johdattelemaan haastateltavan ajatuksia hengellisen identiteetin ja sen tuen merkitykseen, sekä kartoittamaan haastateltavien mielipiteitä tuen tärkeydestä, jotta tukea tarjottaessa voitaisiin ottaa huomioon opiskelijoiden ajatukset. Kuudennella teemalla ”Millainen merkitys hengellisellä identiteetillä on mielestäsi osana ammatillisuutta / ammatillisuudelle?” pyrittiin kartoittamaan haastateltavien ajatuksia hengellisen identiteetin suhteesta ammatillisuuteen sekä

kirkon että muun sosiaalian työssä. Seitsemännellä teemalla ”Kuvaile ajatuksiasi hengellisestä identiteetistäsi toimiessasi (tulevaisuudessa) tutkintosi mukaisessa ammatissa” pyrittiin kartoittamaan haastateltavien ajatuksia omista ammatillisista valmiuksista. Vastaukset on mahdollista ottaa huomioon tuen kehittämisessä, jos opiskelijat kokivat puutteita hengelliseen identiteettiinsä tai siihen liittyvän ammatillisuutensa kohdalla.

Kahdeksannella kysymyksellä ”Minkälaista tukea kaipaisit hengelliselle identiteetillesi nyt?” pyrittiin vielä selvittämään haastateltavien ajatuksia tuen tarpeesta, ja tuomaan esille opiskelijoiden kaipaamaa tukea, jota oppilaitos tai muut tahot pystyvät mahdollisesti tarjoamaan. Viimeisellä kysymyksellä ”Mitä muuta haluaisit vielä sanoa?” pyrittiin vielä varmistamaan, että haastateltava sai kaiken haluamansa sanottua, ja samalla haastateltavalle mahdollistui tilaisuus täydentää vastauksiaan.

Laadullisessa tutkimuksessa on tiedostettava, että tutkijan ollessa lähellä aihetta voi asetelma ohjata lopputulosta. Asetelman tiedostamalla vääristyneiltä tuloksilta voi kuitenkin vältyä. (Hakala 2015, 20–21.) Laadullisen tutkimuksen aineisto ei mahdollista päätellä tulosten yleistettävyyttä, mutta voidaan ajatella, että merkitykset toistuvat myös yleisemmällä tasolla (Hirsjärvi ym. 2009, 182). Myös haastattelijan kokemattomuus tutkijana ja haastattelijana voi vaikuttaa haastattelujen onnistumiseen ja tuloksiin.

3.3 Sisällönanalyysi

Aineiston litterointi tehtiin sanatarkasti, sillä sisällönanalyysissa analysoidaan haastattelun sisältöä, jolloin Ruusuvuoren & Nikanderin (2017, 430) mukaan esimerkiksi taukojen pituudet ja äänensävyt eivät ole tarpeellisia. Litteroitu aineisto luettiin, teemoitettiin ja analysoitiin. Valitulla analyysitavalla pyrittiin ymmärtämiseen, jolloin Hirsjärven ym. (2009, 224) mukaan käytetään usein laadullista analyysia ja päätelmiä. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysia käyttäen. Kun halutaan tarkastella kommunikation sisältöä, valitaan metodiksi sisällönanalyysi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 47). Sisällönanalyysi on usein aloittelevan tutkijan analyysimenetelmä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 5–6).

Eskolan (2010, 187–197) mukaan analysointi tehdään aineistoa useaan kertaan lukemalla tehden samalla muistiinpanoja ja korostuksia sekä esittämällä tulkintoja. Tulkintoja liitetään teorioihin ja aiempiin tutkimuksiin. Teemoittaessa aineistosta poimitaan sen olennaisimmat merkitykset (Moilanen & Räihä 2010, 55). Aineisto järjestetään teemojen mukaan ryhmiin, jonka jälkeen sitä analysoidaan teemoittain (Eskola & Vastamäki 2015, 43). Sisällönanalyysissa tarkastellaan merkityssuhteita ja -kokonaisuuksia, ja luodaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus, jonka pohjalta johtopäätökset tehdään (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103–104). Teoriasidonnaisessa sisällönanalyysissa analyysilla on kytköksiä teoriaan, mutta se ei pohjaudu suoraan teoriaan (Eskola 2010, 182–183). Tutkimusta on tarkasteltava itsekriittisesti, jolloin omat tulkinnat kyseenalaistetaan, sekä reflektiivisesti, jolloin tiedostaa omat lähtökohdat tutkimukselle ja niiden vaikutukset tulkinnalle (Laine 2010, 34).

4 PROSESSIN KUVAUS

Opinnäytetyön suunnitelma lähetettiin kommentoitavaksi Diakin kirkon alan koulutuspäällikölle, jolta pyydettiin näkökulmaa erityisesti haastatteluteemoihin, tutkimuskysymykseen ja tavoitteisiin. Kirkon alan koulutuspäällikön kommenttien pohjalta teemahaastattelurunkoa päivitettiin vastaamaan entistä paremmin koulutuksen kehitystyön tarpeita. Opinnäytetyöhön pyydettiin näkökulmaa myös Diakin yliopettajalta, joka kertoi Diakissa tehtävästä koulutuksen kehittämistyöstä. Tutkimuslupa haettiin Diakilta tutkimussuunnitelman valmistuttua, ja Diak myönsi tutkimusluvan 25.4.2019.

Ennen varsinaisia tutkimushaastatteluja suoritettiin esihaastattelu. Myös esihaastattelujen aineistoa voi käyttää analyysissä niiden onnistuessa, ellei ongelmia ilmenny (Eskola & Vastamäki 2015, 40). Esihaastattelun perusteella tutkimukseen ei tehty muutoksia, joten esihaastattelun aineistoa käytettiin myös tutkimusaineistona.

Kutsu haastateltavaksi (LIITE 2) julkaistiin Diakonia-ammattikorkeakoulun kirkon alan opiskelijoiden sekä syksyllä 2016 aloittaneiden opiskelijoiden Facebook-ryhmissä. Kutsua ei lähetetty kohderyhmälle sähköpostitse, sillä oppilaitoksen sähköpostilistat eivät ehtineet saapua ajoissa opintotoimistolta. Tavoiteltu haastavien määrä oli viisi haastateltavaa. Lopulta haastateltavia ilmoittautui kolme, joista kaikki osallistui tutkimukseen. Lisäksi tutkimuksessa käytettiin esihaastatteluun ilmoittautuneen ja osallistuneen aineistoa, joten tutkimukseen osallistuneiden kokonaismäärä oli neljä. Laadullisen tutkimuksen kelvollisuus määräytyy kuitenkin analyysin, ei kerätyn aineiston määrän perusteella (Hakala 2015, 20). Kaksi haastateltavista opiskeli kirkon nuorisotyönohjaajan kelpoisuutta ja kaksi diakonin kelpoisuutta. Yhteydenpito tutkittaviin tapahtui sähköpostitse ja tarvittaessa puhelimitse.

Haastattelukutsussa (LIITE 2) haastateltaville kerrottiin tutkimuksen aihe, jota tarkennettiin haastateltaville lähetetyssä viestissä (LIITE 3) ennen haastattelua. Haastateltavan on perusteltua saada tutustua haastattelun teemoihin tai kysymyksiin etukäteen, jotta haastattelussa saataisiin mahdollisimman paljon tietoa aiheesta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73). Ennen haastatteluja haastateltavia pyydettiin allekirjoittamaan suostumuslomake osallistumisesta tutkimukseen (LIITE 4).

Haastattelut toteutuivat toukokuun 2019 aikana. Haastattelut toteutettiin Diakonia-ammattikorkeakoulun Helsingin kampuksella, jossa haastateltavat opiskelevat, ja joka näin ollen oli tuttu ympäristö haastateltaville. Haastattelut toteutuivat rauhallisessa ja häiriöttömässä tilassa. Haastattelut tallennettiin puhelimen ääninauhurilla aineiston litterointia varten. Haastatteluaineisto muutettiin tekstiksi eli litteroitiin kokonaan ja analysoitiin sisällönanalyysin menetelmin. Aineisto luettiin useaan kertaan tehden siihen korostuksia ja muistiinpanoja. Aineisto teemoitettiin ryhmiin korostaen litteroitua tekstiä eri värein ja liittäen aineiston sisältöjä eri teemoihin (TAULUKKO 1). Teemat muodostettiin tutkimuskysymyksen ja aineiston perusteella, ja ne olivat ”hengellisen identiteetin määritelmät ja merkitykset”, ”hengellisen identiteetin muutos opintojen aikana”, ”hengellisen identiteetin tuki opinnoissa”, ”hengellisen identiteetin tuki opintojen ulkopuolella” sekä ”kehityskohteet”. Teemoittamisen jälkeen aineisto analysoitiin teemoittain, ja haastatteluaineisto luettiin vielä useaan kertaan, jolloin tehtiin huomioita myös teemojen ulkopuolelta. Analysoidessa tarkasteltiin merkityskokonaisuuksia luoden tutkittavasta ilmiöstä kokonaiskuvaa ja yhdistettiin tuloksia teoriataustaan ja aiempiin tutkimuksiin.

TAULUKKO 1. Teemoittamisessa muodostetut teemat ja esimerkkejä teemoihin liitetystä aineiston sisällöstä

Teema	Esimerkki sisällöstä		
Hengellisen identiteetin määritelmät ja merkitykset	Kaikkia identiteetin alueita läpileikkaava	Käsitys omasta itsestä ja hengellisyydestä	Oma arvomaailma
Hengellisen identiteetin muutos opintojen aikana	Näkemyksen avartuminen	Hengellisyyden käyttö työvälineenä tutummaksi	Oman keskeneräisyyden huomaaminen
Hengellisen identiteetin tuki opinnoissa	Keskustelut opiskelukavereiden kanssa opetuksen ulkopuolella	Keskustelut luennoilla tai pienryhmissä	Erilaiset näkemykset ja mielipiteet opiskeluryhmässä
Hengellisen identiteetin tuki opintojen ulkopuolella	Seurakuntayhteys	Kirjallisuus	Läheiset
Kehityskohteet	Toiminnan säännöllisyys	Raamattu-/rukous-/vertaistukiipiiri	Raamatun opiskelu

Analyysin pohjalta kirjoitettiin tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset tämän opinnäytetyön seuraaviin lukuihin. Haastateltavien nimiä ei käytetä anonyymiteetin turvaamiseksi, vaan haastatteluista käytettävien suorien lainausten yhteydessä mainitaan vain haastatteluiden numerot, jotka on yhdistetty haastatteluihin satunnaisessa järjestyksessä. Tulokset esitettiin tämän opinnäytetyöraportin lisäksi opinnäytetyön julkaisuseminaarissa, jossa oli kutsuttuna läsnä Diakin kirkon alan koulutuksen koulutuspäällikkö ja opinnäytetyön ohjaavana opettajana toimiva koulutuksen kehitystyössä mukana oleva opettaja. Paikalle oli kutsuttu myös muita kehitystyössä mukana olevia opettajia ja kirkon yhteyshenkilöitä, jotka eivät päässeet osallistumaan seminaariin. Lisäksi Diakin kirkon alan koulutuksen koulutuspäällikön pyynnöstä tutkimuksen tuloksista ja johtopäätöksistä tehtiin kooste, joka toimitettiin koulutuspäällikölle.

5 TULOKSET

5.1 Hengellisen identiteetin määritelmä ja kasvu

Haastateltavat kokevat hengellisen identiteetin laajana, koko omaa identiteettiä ja elämää koskettavana teemana. Haastateltavien mukaan hengelliseen identiteettiin liittyvät oma maailmankatsomus, arvot ja usko. Henkilökohtaisen uskon lisäksi hengellinen identiteetti sisältää haastateltavien mukaan myös toiminnallista hengellisyyttä, kuten jumalanpalveluksiin osallistumista tai hartauden harjoittamista. Haastateltavat kuvasivat hengellistä identiteettiä myös ajatuksina ja käsityksinä omasta itsestä ja omasta hengellisyydestä. Hengellinen identiteetti koetaan henkilökohtaisena, mutta siihen liittyy myös yhteisöllinen ulottuvuus. Yhdelle haastateltavista hengellinen identiteetti merkitsi erityisesti rauhaa ja varmuutta omaan tekemiseen.

Kaikki haastateltavat kuvasivat opintojen aikana tapahtuneen hengellisen identiteetin kasvua. Tärkeimpänä koettiin näkemysten avartuminen ja kehittyminen erilaisten mielipiteiden huomioimisessa, minkä toi esille kaksi haastateltavaa. Yksi haastateltavista kuvasi hengellisen identiteetin muutoksen kokemusta myös oman keskeneräisyyden huomaamisena.

Se on itelle ainaki semmonen kasvun kokemus, et ymmärs sen et kaikki ei ajattele samalla tavalla kun minä, vaikka sen on tienny aina, niin se ehkä konkretisoituu siinä että kun tulee yhteisöön, missä on ihmisiä jotka ajattelee eri tavalla. (H2)

Myös suhde kristinuskoon oli muuttunut läheisemmäksi yhdellä haastateltavalla, joka kuvasi suhteensa kristinuskoon olleen etäinen ennen opintoja. Hengellisyyden merkityksen oivaltaminen ja oppiminen käyttää hengellisyyttä työvälineen koettiin ammatillisena kasvuna. Puolet haastateltavista otti esille, kuinka tärkeää hengellisen identiteetin eheys on työssä toimimisen kannalta. Kuitenkin haastateltavat kuvasivat myös oman hengellisen identiteetin keskeneräisyyttä ja kasvun jatkumista tulevaisuudessa esimerkiksi työn kautta. Hengellisen identiteetin kasvu tunnistettiin tapahtuvan opintojen ja muun elämän vuorovaikutuksessa.

-- sekä mitä tässä koulussa on saanu, että henkilökohtasessa elämässä on tullu vastaan, niin ne on kummatki ruokkinu toisiaan ja antanu eväitä toisilleen. (H1)

5.2 Hengellisen identiteetin tuki

Kaikki haastateltavat olivat kokeneet saaneensa tukea hengelliselle identiteetilleen opintojen aikana. Erityisesti positiivisena koettiin se, että oppilaitoksen tarjoama tuki oli ollut monipuolista. Vahvimpana tukena hengelliselle identiteetille koettiin opiskelukavereiden kanssa käydyt keskustelut opetuksen ulkopuolella, minkä mainitsivat kaikki haastateltavat. Keskustelut olivat tapahtuneet esimerkiksi ruokailun yhteydessä. Opiskelujen kautta syntyneet läheisemmät kaverisuhteet koettiin merkittävänä keskustelujen mahdollistajana ja vertaistuen muotona.

Must tuntuu et kuitenki parhaat keskustelut ja kaikki on ollu kurssikavereiden kanssa -- Ja ehkä jopa silleen, että luentojen jälkeen jossai ruokapöydässä, eikä välttämättä luennoilla. (H4)

Myös keskustelut opiskeluryhmässä luennoilla ja pienryhmissä koettiin hengellistä identiteettiä tukevana, minkä mainitsivat kolme haastateltavaa. Omaa hengellisen identiteetin kasvua tukivat erityisesti erilaiset ihmiset ja mielipiteet opiskeluryhmässä.

-- must tuntuu et Diakin aikana ni on kyllä vähä sillee, no en mä tiä onko omassa itsessäni nii paljon mitenkä näkemyserot ja muut muuttunu, mut on kyllä ymmärtäny, tai et on nii paljo sit kuullu luokkakavereilta ja opettajilta ja kaikilta ylipäätää, ni on ehkä laajentunu ymmärrys siitä kuinka eri tavalla ihmiset kokee tämän hengellisen identiteetin ja kuinka erilaisii näkemyksii on, mut must tuntuu et se on tosi tarpeellista koska niinhän sitten jos mä aattelen itteeni vaikka seurakunnan työntekijänä, ni onhan niillä seurakuntalaisillaki, onhan neki tosi erilaisii kaikki. Ni ehkä se on jotenki sillee, näkemykset on ainaki laajentuneet, ainaki se ehkä eniten. (H4)

Jos kuullu muiden näkemyksii ja kuullu paljon vaikka luokkavereit ja just opettajat ja mitä nyt ollaan käsitelty kursseilla. -- tai siit on tullu semmonen olo et aa, et noinki voi ajatella, et pitäiskö munki aatella nyt viel uudestaan et miks mä ajattelenki tällä tavalla tai jotenki. (H4)

Haastateltavien kokemusten perusteella hengellistä identiteettiä on tukenut myös oppilaitoksen tarjoama tietopohja ja välineet oman ajattelun tueksi. Puolet haastateltavista mainitsi opintojaksojen kirjallisuuden tukeneen heidän hengellistä identiteettiään. Opintojen, erityisesti oppimistehtävien, tarjoamaa mahdollisuutta omalle pohdinnalle ja itsetutkiskelulle haastateltavat pitivät merkittävänä. Myös opettajien esillä tuomilla ajatuksilla ja esimerkillä koettiin olleen myönteinen vaikutus hengelliselle identiteetille.

-- opettajien arvomaailma ja tapa millä he on suhtautunu meihin opiskelijoihin, se on ollu erittäin suuri juttu -- (H2)

Kolme haastateltavaa mainitsi seurakuntaharjoittelun myönteisen merkityksen hengellisen identiteetin tuen kannalta. Seurakuntaharjoittelu oli tarjonnut ajatuksia ja keskustelumahdollisuuksia hengellisen identiteetin kasvun tueksi. Yhdelle haastateltavista oli muodostunut myös harjoittelun ulkopuolella yhteys siihen seurakuntaan, jossa hän oli ollut harjoittelussa. Haastateltava koki muodostuneen seurakuntayhteyden tukeneen hänen hengellistä identiteettiään. Kolme haastateltavista taas pohti oman seurakuntayhteyden puuttumisen mahdollisia vaikutuksia hengelliselle identiteetille. Osa haastateltavista koki kaipaavansa vahvempaa seurakuntayhteyttä hengellisen identiteetin tueksi. Kaksi haastateltavista kuvasi uudelle paikkakunnalle muuton heikentäneen heidän omaa seurakuntayhteyttä.

-- uuessa kaupungissa sen [seurakuntayhteyden] löytäminen ei oo tietenkää mahdollista heti -- tietenki se vaikuttaa. (H1)

Täällä se oma seurakuntayhteys ei vielääkään oo ehkä niin vakiintunu, koska se on hyvin erilaista täällä Helsingissä mitä omalla paikkakunnalla. (H2)

Kirke-rahoituksella järjestetyt leirit ja retirit koettiin tärkeiksi hengellisen identiteetin kasvun kannalta. Leiri- ja retkitoimintaa pidettiin hyvänä keinona tukea opiskelijan hengellistä identiteettiä, ja toimintaa toivottiin järjestettäväksi jatkossakin. Lisäksi haastateltavat olivat tietoisia muista tarjotuista tuen mahdollisuuksista, joita ovat papin tai diakonin vastaanotto sekä kampusjumalanpalvelukset. Kokemukset näistä tarjotuista tuen muodoista olivat kuitenkin vähäisiä, eikä niitä siksi pidetty merkittävänä hengellisen identiteetin tuen kannalta.

Opintoihin liittymättömän kirjallisuuden, sekä hengellisen että ei-hengellisen, lukeminen mainittiin kaikissa haastatteluissa hengellistä identiteettiä tukevana. Puolet haastateltavista mainitsivat oman hengellisyyden harjoittamisen Raamatun lukemisen ja rukoilun kautta tukevan heidän hengellistä identiteettiään. Ystäväpiiri ja läheiset mainittiin tuen kannalta merkittävänä kolmessa haastattelussa. Tukea oli saatu myös musiikista, runoudesta ja lähetysjärjestön kurssista.

Mahdollisina tuen muotoina toivottiin säännöllistä hengellistä toimintaa oppilaitoksella, kuten erilaisia messuja tai hartaushetkiä. Myös säännöllisiä ryhmäkeskustelumahdollisuuksia luentojen ulkopuolella toivottiin esimerkiksi opetuksessa käsitellyistä teemoista. Yksi haastateltavista toivoi nykyistä enemmän Raamatun opiskelua. Haastateltavat kokivat tärkeänä, että oppilaitos on tarjonnut ja tarjoaa jatkossa mahdollisuuden hengellisen identiteetin tukeen. Oppilaitoksen vastuu tuen tarjoamisessa ja järjestämisessä koettiin oleellisena, mutta tärkeänä pidettiin myös opiskelijan omaa aktiivista roolia hengellisen identiteetin tuen hyödyntämisessä ja kiinnostusta aiheeseen.

Mun ois pitäny vaan niinku asettautuu siihe opiskelijan rooliin, ja enemmän, koska on edelleenki sitä, että on vaikee yhdistää tietysti se työelämä ja opiskelut siinä määrin, jos liikaa tekee. Et yks asia kerrallaan. -- tää on niin intensiivinen ajanjakso elämästä, ni paneutuuko siihen sit sillee jotenkin kun itse, joka teen töitä koko ajan opiskelun ohessa, tää opiskelu on ehkä yks neljäsosaa mun elämästä tällä hetkellä -- Eli se että opiskelun elämä ois opiskelua varten. (H3)

Kyllähän se helpottaa, jos järjestetään toimintaa ja toimitaan tietyllä tavalla, mutta se että eihän nyt kukaan voi sua kuitenkaa pakottaa niihin mennä tai et ite se valinta pitää tehdä ja kyllähän siihen joku motivaatio pitää olla. (H4)

Oppilaitoksen tarjoaman tuen kohdalla säännöllisyys koettiin merkittävänä. Oppilaitoksen järjestämien hengellisten tilaisuuksien toivottiin olevan säännöllisiä ja opintoihin sidottuja, jolloin niihin osallistuminen helpottuisi. Esimerkkeinä haastateltavat esittivät säännöllisiä jumalanpalveluksia, hartauksia tai opetukseen liittyviä hartaus- tai rukoushetkiä. Myös säännöllistä keskustelumahdollisuutta pienemmissä ryhmissä esimerkiksi vertaistuki-, raamattu- tai rukouspiirin muodossa ehdotettiin. Haasteena koettiin opintojen epäsäännöllisyys, jolloin kampuksella järjestettävät säännölliset hengelliset tilaisuudet ovat harvemmin lähiopetuksen yhteydessä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET, POHDINTA JA ARVIOINTI

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä empiirinen tutkimus Diakonia-ammattikorkeakoulun kirkon alan opiskelijoiden kokemuksista, jotka liittyvät hengellisen identiteetin kasvuun ja tukeen Diakin opintojen aikana. Tutkimuksella oli tarkoitus kartoittaa, millaisia kokemuksia opiskelijoilla on hengellisen identiteetin kasvua ja tukea koskien, ja millaisia kehitysehdotuksia opiskelijoilla on koulutuksen ja tuen kehittämiseksi. Tutkimuksen avulla saatiin kerättyä opiskelijoiden kokemuksia siitä, kuinka heidän hengellinen identiteettinsä oli muuttunut opintojen aikana, mikä hengellistä identiteettiä oli tukenut, ja mihin opiskelijat toivoisivat kiinnitettävän huomiota. Aineiston avulla saatiin selvitettyä myös opiskelijoiden ajatuksia hengellisestä identiteetistä ja sen merkityksestä.

Tutkimuksen tavoitteena oli saada selville kehittämistarpeita opintoihin liittyen, ja mahdollistaa opiskelijoiden osallisuus ja mielipiteen kuulumisen opintojen kehittämisessä hengellisen identiteetin kasvua ja tukea koskien. Tutkimuksen ja sen tulosten avulla saatiin selvitettyä opiskelijoiden kokemia kehitystarpeita ja -ehdotuksia, joiden avulla Diakin on mahdollista kehittää koulutustaan ja ottaa huomioon opiskelijoiden mielipiteitä. Tulokset tuodaan esille yhteistyötaholle tässä opinnäytetyössä ja opinnäytetyön julkaisuseminaarissa, mutta tulosten hyödyntäminen jää oppilaitoksen ja muiden tukea mahdollistavien tahojen vastuulle. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena oli mahdollistaa opiskelijoiden mielipiteen huomioiminen hengellisen identiteetin tuessa oppilaitoksen lisäksi muillekin tahoille, kuten kirkolle. Tavoitteen toteutuminen on kyseenalaista, sillä tutkimus ei tarjonnut uutta näkökulmaa aiemmin tehtyjen tutkimusten lisäksi. Tutkimus kuitenkin korostaa kirkon ja seurakuntien roolia opiskelijoiden hengellisen identiteetin tukena.

Tutkimuskysymys oli, minkälaista tukea hengelliselle identiteetilleen ja sen kasvuun kirkon alan opiskelijat kokevat saavansa opintojensa aikana, ja miten tukea voisi vahvistaa. On mahdollista, että haastateltaviksi ilmoittautui vain opiskelijoita, joita aihe kiinnosti, eikä aineisto siksi edustanut Diakonia-ammattikorkeakoulun kirkon alan opiskelijoiden mielipiteitä monipuolisesti. Vastaus tutkimuskysymykseen perustuu suppeaan otantaan, eikä ole välttämättä yleistettävissä, mutta tulokset antavat näkökulmaa opiskelijoiden kokemuksista. Lisäksi tutkimuksen perusteella voidaan tehdä

johtopäätöksiä tuen kannalta merkityksellisistä tuen muodoista ja ratkaisuja tuen vahvistamisesta. Suurempi otanta olisi voinut tarjota laajemman vastauksen tutkimuksen tavoitteisiin ja tutkimuskysymykseen, ja opiskelijoiden tärkeimpinä pitämät teemat olisivat voineet korostua. Tehdyn tutkimuksen tulokset perustuvat vain muutaman opiskelijan näkemyksiin, vaikka onkin mahdollista, että he ovat tuoneet aineistoon myös yhdessä opiskelukavereidensa kanssa kokemiaan ja jakamiaan asioita. Haastatteluvien määrän jääminen neljään johtui mahdollisesti tutkimuksen ajankohdasta, myöhäisestä keväästä, jolloin monella opiskelijalla oli lukukauden opinnot viimeisillään ja mahdollisesti jo kesätyöt alkaneet. Myös lähiopetuksen puuttuminen saattoi nostaa kynnystä osallistua tutkimukseen oppilaitoksen tiloissa. Suuremman otannan saaminen voisi olla mahdollista esimerkiksi keräämällä aineisto jonkin opintojakson oppimistehtävän yhteydessä, kuten Valtosen (2009) tutkimuksessa. Haastatteluilla saatiin kuitenkin selvitettyä tutkittavien ajatuksia kattavasti ja tarkasti.

Aineistoa analysoidessa ilmeni, että vaikka haastattelukysymysten avulla saatiin vastauksia tutkimuskysymykseen, eivät ne mahdollistaneet tulkita opiskelijoiden tyytyväisyyttä hengellisen identiteetin tukeen tai verrata opiskelijoiden kokemuksia keskenään. Mittari koskien tyytyväisyyttä hengellisen identiteetin tuesta olisi voinut olla hyödyllinen, esimerkiksi kysymällä asteikolla 1-5 opiskelijoiden kokemusta tuen saamisesta. Myös tuen eri muotoja, kuten luennot tai seurakuntaharjoittelu, olisi voinut luetella, ja pyytää opiskelijaa merkitsemään ne muodot, joiden hän on kokenut tukevan omaa hengellistä identiteettiään.

Haastatteluiden perusteella opiskelijoilla on näkemystä siitä, mitä hengellinen identiteetti tarkoittaa, ja mitä se heille merkitsee. Käsitteen määrittely on kuitenkin haastavaa ja moninaista, mikä ilmenee myös aineistosta. Haastateltavat kokivat hengellisen identiteetin liittyvän sekä omaan persoonaansa että ammatillisuuteen, samoin kuten Valtosen (2009, 164–165, 179–180, 191, 204, 218) tutkimuksessa opiskelijan spiritualiteetti liitettiin usein persoonalliseen ja ammatilliseen identiteettiin. Hengellisen identiteetin käsitettä tai siihen rinnastettavia käsitteitä käytetään kirkon alan koulutukseen ja työhön liittyvissä kirjoituksissa, mutta usein käsitettä ei määritellä, tai sen merkitystä ei kerrota tarkemmin. Määrittelemättä jättäminen voi aiheuttaa väärinymmärryksiä, mitä käsitteellä tarkoitetaan. Käsitettä käytettäessä olisi hyvä kertoa tarkemmin, mitä hengellisellä identiteetillä tarkoitetaan, jolloin myös hengelliseen identiteettiin vaikuttavia tekijöitä olisi helpompi huomioida.

Tutkimuksen perusteella tutkimuskysymyksen ensimmäiseen osaan ”minkälaista tukea hengelliselle identiteetilleen ja sen kasvulle kirkon alan opiskelijat kokevat saavansa opintojensa aikana” voidaan tiivistetysti vastata, että opiskelijat kokevat erilaisten mielipiteiden ja näkemysten kirjon opiskeluryhmässä hengellistä identiteettiä tukevana. Lisäksi tukena koetaan erityisesti keskustelut opiskelukavereiden kanssa niin opetuksen puitteissa kuin opetuksen ulkopuolella, opintoihin liittyvä pohdinta, leirit ja retriitit, seurakuntaharjoittelu ja -yhteys, omaehtoinen kirjallisuuden lukeminen ja hengellisyyden harjoittaminen sekä ystävät ja läheiset. Tutkimuskysymyksen toinen osa oli ”miten tukea voisi vahvistaa”. Tutkimuksen perusteella oppilaitoksen olisi hyvä edistää keskustelua ja erilaisten näkemysten vuoropuhelua, järjestää säännöllistä ja opintoihin liittyvää hengellistä toimintaa sekä tukea yhdessä kirkon kanssa opiskelijoiden seurakuntayhteyttä. Lisäksi ryhmätoiminta, esimerkiksi raamattu-, rukous- tai vertaistukipiiri voisi tukea opiskelijoiden hengellistä identiteettiä. Opiskelijoiden tulisi paneutua opintoihin ja käyttää aikaa pohdintaan.

Haastatteluiden perusteella merkittävää hengellisen identiteetin kehittymisen kannalta on erilaisten näkemysten ja mielipiteiden välinen vuorovaikutus. Keskustelu erilaisia näkemyksiä omaavien ihmisten kanssa oli auttanut opiskelijoita muodostamaan käsitystä omasta itsestä haastamalla heitä pohtimaan omia mielipiteitään, perusteluitaan ja totuttuja ajatustapojaan. Omien lähtökohtien tarkastelu on Häkkisen (2016, 146) mukaan tärkeää työelämäosaamista. Erilaisten näkemysten kohtaaminen oli myös avartanut opiskelijoiden omaa maailmankuvaa, ja näin valmistanut heitä kohtaamaan erilaisia ihmisiä työssään. Kirkon hengellisen työn työntekijän osaamiseen kuuluukin kyky erilaisten elämäkatsomusten väliseen vuoropuheluun (Kirkon hengellisen työn työntekijän ydinosaaminen 2010). Haastateltavat korostivat opiskeluryhmän ryhmähenkeä ja turvallista ilmapiiriä keskustelun mahdollistamiseksi. Haastateltavien kokemuksista voi päätellä, että opiskeluryhmän onnistuneella ryhmäytymisellä ja opiskelijoiden tutustumisella toisiinsa on vaikutus turvallisen ryhmän ja antoisan keskusteluilmapiirin syntymiseen. Johtopäätöstä tukee myös se, että opiskelijat kokivat haasteellisina opiskeluryhmien suuret ryhmäkoot, yhteisöllisyyden puuttumisen ja opintojen epäsäännöllisyyden, jolloin ryhmähengen muodostuminen voi olla vaikeaa.

Erityisen tärkeänä hengellisen identiteetin kasvun kannalta pidettiin opiskeluryhmän ilmapiiriä ja vertaistuen mahdollisuutta. Myös Launosen (2009, 22) tutkimus osoittaa myönteisen oppimisympäristön positiivisen merkityksen. On tärkeää mahdollistaa

turvallinen ilmapiiri ja avoin dialogi opiskeluryhmässä opiskelijoiden identiteettien kasvun tukemiseksi. Oppilaitos voi vaikuttaa ryhmän dynamiikkaan säätelemällä opiskeluryhmien kokoja, panostamalla ryhmäytymiseen ja edistämällä dialogin mahdollisuuksia. Opettajilla on rooli opetuksessa käytyjen keskustelujen ohjaajana, mutta myös jokaisen opiskelijan toiminnalla on vaikutus ryhmän toimivuuteen.

Tutkimuksen tulokset koskien opiskelijoiden hengellisen identiteetin tukea ovat samansuuntaiset kuin Launosen (2009, 100–101) tutkimuksessa, jossa kartoitettiin, mitkä asiat koulutuksessa tai sen ulkopuolella olivat vaikuttaneet ammatilliseen identiteettiin. Vastauksissa identiteetin vahvistumiseen opintojen myötä liittyivät niin opilliset, kuten tieto Raamatusta ja kristillisestä opista, kuin henkilökohtaiset asiat, kuten opiskelijan oppimat asiat omasta itsestään ja uskostaan. Muita kuin opintoihin liittyviä kirkollista ammatillista identiteettiä vahvistavia tekijöitä mainittiin olleen oma hengellisen elämän hoitaminen, oma pohdinta ja läheiset ihmiset. (Launonen 2009, 105–110.) Myös Valtosen & Sutisen (2016, 53) tutkimuksessa osa opiskelijoista oli kokenut, että tehtävät ja keskustelut niin luennoilla kuin opetuksen ulkopuolella olivat tukeneet oman persoonallisen hengellisen elämän vahvistumista, tai ainakin saaneet pohtimaan aihetta.

Paikallisseurakunnilla on merkittävä rooli opiskelijan hengellisen identiteetin tukijana. Suurin osa haastateltavista piti seurakuntaharjoittelua hengellisen identiteetin kasvun kannalta merkittävänä. Haastattelujen perusteella harjoittelut seurakunnissa tarjoavat opiskelijoille näkökulmaa työhön ja hengellisyyteen sekä mahdollisuuden keskustella kirkon työntekijöiden kanssa. Samalla toimiminen yhdessä kirkon työntekijöiden kanssa mahdollistaa samaistumisen malleja opiskelijalle. Samaistuminen on osa identiteetin rakentumisen prosessia (Eteläpelto & Vähäsantanen 2008, 44). Myös hengellisyyden harjoittaminen yhdessä seurakunnan työyhteisön kanssa ja harjoittelussa käyty keskustelut koettiin omaa hengellistä identiteettiä tukevana. Lisäksi seurakunnilla on mahdollisuus tarjota opiskelijalle seurakuntayhteys ja paikka yhteisössä, jotka koettiin hengellisen identiteetin kannalta merkittäviksi. Seurakuntayhteyden ja paikallisseurakuntien roolin mainitsi tärkeäksi puolet haastateltavista. Myös Launosen (2009, 22) tutkimuksessa harjoittelut ja opintojen ulkopuolella yhteys seurakuntaan näyttävätyivät ammatillista identiteettiä vahvistavana tekijänä, ja Valtosen (2009, 223) tutkimuksessa korostuu seurakuntayhteyden tärkeys. Oppilaitoksen merkitys opiskelijan hengellisen elämän tukijana taas korostui etenkin puuttuvan seurakuntayhteyden

kohdalla (Valtonen 2009, 239). Jatkossa voisi olla hyvä selvittää, kuinka seurakuntien ja opiskelijoiden välistä yhteyttä voitaisiin vahvistaa, jotta hengellisen identiteetin tuki vahvistuisi.

Kirkon ja seurakuntien rooli opiskelijoiden ja mahdollisesti tulevien työntekijöidensä hengellisen identiteetin tukijana korostui ja seurasi näin aiempien tutkimusten tuloksia. Rooli on hyvä tiedostaa seurakunnissa niin harjoittelijoiden kuin kirkon alaa opiskelevien seurakuntalaistenkin kohdalla, ja huomioida tuen merkitys. Osa haastateltavista kaipasi nykyistä tiiviimpää seurakuntayhteyttä, jonka he ajattelivat myös tukevan heidän hengellistä identiteettiään. Valtonen (2009, 238) toteaa, että ensimmäisen opiskeluvuoden aikana olisi hyvä mahdollistaa opiskelijoille yhteyden rakentaminen paikallisseurakuntaan. Monet opiskelunsa aloittavat muuttavat uudelle paikkakunnalle, jolloin yhteys entiseen kotiseurakuntaan voi katketa. Uutta seurakuntayhteyttä ei välttämättä muodostu, jolloin seurakunnan mahdollistama tuki ei tavoita opiskelijaa. Myös Salomäki (2008, 87) esittää kehitystarpeina kirkon panoksen luoda yhteyttä opiskelijoihin sekä hengellistä toimintaa esimerkiksi oppilaitostoiminnan muodossa. Oppilaitoksen ja kirkon yhteistyöhön opiskelijoiden seurakuntayhteyden tukemiseksi kannattaa panostaa, ja erityisesti uudelle paikkakunnalle muuttaneiden opiskelijoiden seurakuntayhteyden tukemiseen on syytä kiinnittää huomiota. Keinoja opiskelijan seurakuntayhteyden säilymiseksi tai syntyäkseen uudelle paikkakunnalle muutettaessa kannattaa selvittää.

Kirkolla on oppilaitoksen rinnalla mahdollisuus tukea tulevien työntekijöidensä hengellistä identiteettiä, jolloin Häkkisen ym. (2003, 24) mukaan myös työssä onnistuminen ja viihtyminen voivat lisääntyä. Myös Niemelän (2004, 180–187) tutkimuksen mukaan omaa uskoaan seurakuntayhteisössä tai yksin harjoittavat viihtyvät työssään paremmin ja ovat motivoituneempia työhönsä kuin he, jotka harjoittavat uskoaan harvoin tai vähän. Kuitenkin kirkolla on myös riski menettää mahdollisia työntekijöitä, mikäli riittämättömyyden tunne vaikuttaa heikentävästi työmotivaatioon. Haastateltavista puolet kokivat, etteivät ole valmiita kirkon työhön oman keskeneräisyytensä vuoksi. Myös Launosen (2009, 78–79) tutkimuksessa opiskelijoiden motivaatio ja koettu valmius kirkon työhön vähenivät opintojen aikana lähes yhtä paljon suhteessa toisiinsa. Vaikka tämän opinnäytetyön tutkimuksen perusteella hengellisen identiteetin kasvua oli koettu, voidaan kuitenkin kysyä, saako hengellisen identiteetin kasvu riittävästi tukea opintojen aikana, jotta opiskelijoilla on heidän valmistuttuaan valmius

kirkon työhön. Opiskelijoiden valmiutta työhön ovat tutkineet Rask ym. (2003b) ja Ritokoski & Valtonen (2003) viime vuosikymmenen alussa jo käytöstä poistuneiden opetussuunnitelmien aikana, eikä tämän opinnäytetyön tutkimus mahdollista valmiuksien tarkempaa tarkastelua, joten ajankohtainen tutkimus aiheesta voisi olla tarpeellinen. On kuitenkin myös todettava, että hengellisen identiteetin kasvu ei ole ainoastaan oppilaitoksen ja kirkon tarjoaman tuen varassa, vaan hengelliseen identiteettiin vaikuttavat monet muutkin tekijät, kuten henkilökohtainen elämä ja oma lähipiiri.

Tutkimuksen perusteella hengellisen identiteetin kasvulla on myönteinen vaikutus myös muuhun kuin kirkon työhön suuntautuessa. Kasvun koettiin avartaneen omaa näkemysmaailmaa ja valmistaneen kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja mielipiteitä. Kun hengellisen identiteetin kasvua tuetaan, valmistaa se opiskelijoita vastaamaan ammatin vaatimuksiin toimia vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja näkemysten kanssa sekä ottaa huomioon heidän erilaisia tarpeitaan. Senreichin (2013) ja Juntusen ym. (2016, 116–121) mukaan hengellisen ulottuvuuden huomioiminen asiakastyössä on asiakkaan hyvinvoinnin kannalta tärkeää. Haastateltavat kokivatkin ammatillisuuden kasvua sen myötä, kun hengellisyyden merkityksen ymmärtäminen lisääntyi. Lisääntynyt ymmärrys vahvistaa myös kykyä tunnistaa hyvinvointia edistäviä tekijöitä, joka Diakin (2016a) mukaan on yksi sosionomin osaamisvaatimuksista. Myös oman itsetuntemuksen lisääntyminen vahvistaa ammatillisuutta, sillä Kirkon hengellisen työn työntekijän ydinosaamisen (2010) mukaan itsetuntemusta vaaditaan vuorovaikutukseen ja erilaisten elämäntilanteiden väliseen vuoropuheluun. Tuloksia voi verrata Valtosen (2016a, 53) tutkimukseen, jossa todetaan kirkon varhaiskasvatuksen ohjajiksi opiskelevien oman hengellisen elämän vahvistumisen vaikuttaneen myönteisesti päivähoiton uskontokasvatuksen lapsilähtöiseen kehittämiseen.

Opiskelijan oma aktiivisuus niin opinnoissa kuin opintojen ulkopuolella näyttäytyy tutkimuksen perusteella merkittävänä. Oma paneutuminen opintoihin ja niissä käsiteltäviin aiheisiin, omaan reflektioon ja pohdintaan sekä ajan käyttäminen opintoihin tukevat aineiston perusteella opiskelijan hengellistä identiteettiä. Opintojen ulkopuolella hengellistä identiteettiä tukevat omaehtoinen kirjallisuuden lukeminen, hengellisyyden harjoittaminen ja seurakunnassa osallistuminen. Opiskelijan kannustaminen omaan aktiivisuuteen ja tuen tarjoaminen aktiivisen roolin mahdollistamiseksi voivat olla merkittäviä hengellisen identiteetin kasvun kannalta.

Joitakin opiskelijoiden toivomista tuen muodoista, kuten jumalanpalveluksia oppilaitoksella ja hartaushetkiä luentojen yhteydessä järjestetään jo jonkin verran Diakoniaammattikorkeakoulussa. Haastateltavien kokemus edellä mainituista tuen muodoista oli vähäistä, mutta osallistuessa niihin hengellisen identiteetin kannalta myönteistä. Vähäiselle osallistumiselle syyksi näyttäytyy osin opiskelijoiden oma passiivisuus, osin opintojen epäsäännöllisyys, jolloin oppilaitokselle ei tulla osallistumaan vain tilaisuuteen ilman samana päivänä järjestettävää lähiopetusta. Oppilaitoksen voisi olla hyvä selvittää, miten järjestetyt tuen muodot kohtaisivat opiskelijoiden tarpeita paremmin.

Tulosten mahdollisina vaikutuksina on Diakin kirkon alan opiskelijoiden kokemusten, mielipiteiden, äänen ja kehitysehdotusten huomioiminen koulutuksen kehittämisessä ja hengellisen identiteetin tukemisessa. Tutkimuksen vaikuttavuutena voidaan pitää opiskelijoiden hengellisen identiteetin tuen vahvistumista, ja sen kautta hyvinvoinnin sekä ammatillisuuden lisääntymistä. Oppilaitos ja kirkko voivat vaikuttaa tulosten vaikutuksen ja vaikuttavuuden saavuttamiseen kehittämällä koulutusta ja hengellisen identiteetin tukea ottaen huomioon tutkimuksen tulokset hengellisen identiteetin kasvua ja tukea koskien. Tutkimuksen tuloksia hyödynnettäessä koulutuksen ja sen kautta ammattialan kehittämisessä opiskelijoiden ja tulevien työntekijöiden hengellinen identiteetti mahdollisesti vahvistuu. Hengellisen identiteetin muodostuminen näyttäytyy tämän opinnäytetyön teoreettiseen viitekehykseen ja tutkimuksen tuloksiin peilaten edellytyksenä työssä jaksamiselle, työmotivaatiolle sekä itsensä ja työn arvioinnille ja kehittämiselle, joten tukemalla hengellisen identiteetin kasvua voidaan kehittää ammattikorkeakoulusta valmistuvien ammatillista osaamista. Hengellisen identiteetin vahvistuminen, ja sen kautta itsetuntemuksen vahvistuminen voivat myös vahvistaa ammatilta vaadittavia kohtaamisen, vuorovaikutuksen ja uskontodialogin taitoja. Tulosten huomioiminen voi auttaa myös ammattikorkeakouluja vastaamaan paremmin tehtävänsä tukea opiskelijan ammatillista kasvua.

Tutkimusetiikan kannalta on mainittava, että tutkimuksen tekijä on itse samassa opiskelijan asemassa haastateltavien kanssa ja kuuluu tutkimuksen kohderyhmään. Opinnäytetyötä ja tutkimusta tehdessä olen kuitenkin pyrkinyt asettumaan ulkopuolisen tutkijan rooliin, enkä ole antanut omien oletusten tai mielipiteiden vaikuttaa tutkimuksen eri vaiheissa. On huomioitava, että tutkimus on tehty yhden opiskelijan toimesta, jolloin myös johtopäätökset, pohdinta ja arviointi ovat subjektiivisen ajattelun tulos.

Opinnäytetyöprosessin aikana työtä ovat kuitenkin kommentoineet useat muut opiskelijat ja opettajat, joiden esittämiä näkökulmia on hyödynnetty työssä.

Tulokset tarjoavat näkökulmaa Diakonia-ammattikorkeakoulun henkilökunnalle ja kirkon työntekijöille, mutta myös itselle tulevana sosiaali- ja kirkon alan ammattilaisena. Tutkimuksen ja tulosten myötä on mahdollista olla aiempaa tietoisempi opiskelijoiden ajatuksista ja erilaisten näkökulmien laajuudesta hengellistä identiteettiä, hengellisyyttä ja ammatillisuutta koskien, mikä auttaa ottamaan huomioon erilaisia tarpeita myös asiakastyössä. Lisäksi tutkimuksen myötä olen itse tietoisempi kohteista, joihin kiinnittää huomiota mahdollisesti tulevana kirkon työntekijänä opiskelijoiden hengellisen identiteetin tukemiseksi.

Opinnäytetyön tekeminen sai erityisesti pohtimaan omaa käsitystä itsestä kirkon työntekijänä, omaa kristityn identiteettiä ja siihen liittyvää arvomaailmaa, sekä sen vaikutusta asiakastyöhön. Yksi sosionomin kompetensseista onkin ymmärtää oman arvomaailman merkitys asiakastyössä (Diak 2016a). Opinnäytetyön tekeminen on vaikuttanut omaan hengellisen identiteetin kasvuun ja lisännyt itseymmärrystä. Eniten opinnäytetyön tekeminen on opettanut tutkimus- ja kehittämistyöstä käytännön kautta, ja siten kehittänyt tutkimuksellista kehittämis- ja innovaatio-osaamista, jota Diakin (2016a) mukaan sosionomilta vaaditaan. Jo opinnäytetyössä nostan esiin kehittämissaasteita, joiden tunnistaminen Kirkon nuorisotyöntekijän ydiosaamisessa (2010) mainitaan olevan kirkon nuorisotyönohjaajan osaamista, ja opinnäytetyön myötä uskon osaavani tunnistaa kehittämissaasteita aiempaa paremmin myös työssä.

LÄHTEET

- A 1129/2014. Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista. Saatavilla 3.9.2019
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141129>
- Diak (2016a). *Sosionomi (AMK) -koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit*. Saatavilla 3.9.2019 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/>
- Diak (2016b). *Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö -koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit*. Saatavilla 3.9.2019
<https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-kirkon-nuorisotyö/>
- Diak (2016c). *Sosionomi (AMK), kirkon varhaiskasvatus -koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit*. Saatavilla 3.9.2019
<https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-kirkon-varhaiskasvatus/>
- Diak (2018). *Diakonia-ammattikorkeakoulun tutkintosääntö*. Saatavilla 3.9.2019
<https://www.diak.fi/opiskelu/yleista-tietoa-opiskelusta/opiskelu-saannot/tutkintosaanto/>
- Diak. Opinto-ohjaus. Saatavilla 3.9.2019 <https://www.diak.fi/opinto-ohjaus/>
- Diak. Opiskelu. Tuki ja palvelut. Opiskelijakunta O'Diako. Saatavilla 3.9.2019
<https://www.diak.fi/opiskelu/tuki-ja-palvelut/odiako/>
- Diak. Terveyspalvelut. Saatavilla 3.9.2019 <https://www.diak.fi/terveyspalvelut/>
- Diak. Tukipalvelut. Saatavilla 3.9.2019 <https://www.diak.fi/tukipalvelut/>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu (2017). *Opetussuunnitelma Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö*. Saatavilla 3.9.2019 https://www.diak.fi/wp-content/uploads/2018/08/Diak_OPS_2018_Sosionomi_kirkon_nuorisotyö.pdf
- Diakonian viranhaltijan ydinosaaminen (2010). Saatavilla 3.9.2019 <https://evl.fi/documents/1327140/43561565/Diakonian+viranhaltijan+ydinosaaminen/cde09bd1-5b17-f155-dd68-23320fc0251f>
- Eskola, J. & Vastamäki, J. (2015). Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Valli, R. & Aaltonen, J. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1* –

- Metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (s. 27–44). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Eskola, J. (2010). Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat – Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s. 179–203). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Eteläpelto, A. & Vähäsantanen, K. (2008). Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. Teoksessa Eteläpelto, A. & Onnismaa, J. (toim.), *Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu* (s. 26–49). Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja.
- Eteläpelto, A. (2007). Työidentiteetti ja subjektiiviset rakenteiden ja toimijuuden ristiaallokossa. Teoksessa Eteläpelto, A., Collin, K. & Saarinen, J. (toim.), *Työ, identiteetti ja oppiminen* (s. 90–142). Helsinki: WSOY Oppimateriaali Oy.
- evl.fi. Plus. Koulutus ja työelämä. Kirkon ammatit. Kirkon työntekijän ydinosaaminen. Saatavilla 3.9.2019 <https://evl.fi/plus/koulutus-ja-tyoelama/kirkon-ammattit/kirkon-tyontekijan-ydinosaaminen>
- evl.fi. Tutki uskoa. Sanasto. Spiritualiteetti. Saatavilla 3.9.2019 <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Spiritualiteetti>
- Gothóni, R., Malkavaara, M. & Valtonen, M. (2016). Lukijalle. Teoksessa Gothóni, R., Malkavaara, M. & Valtonen, M. (toim.) *Muutosvoimaa – Tutkielma Diakista ja teologiasta* (s. 13–16). Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Hakala, J. (2015). Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa Valli, R. & Aaltonen, J. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – Metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (s. 14–26). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hall, S. (1992). Kulttuurisen identiteetin kysymyksiä. Teoksessa Lehtonen, L. & Herkman, J. (toim.), *Stuart Hall. Identiteetti*. (s. 19–76). Tampere: Vastapaino.
- Halme, L. (2008). *Uskonto ja kasvatus vuorovaikutuksena*. Helsinki: LK-kirjat.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

- Häkkinen, S., Kämäräinen, H., Peura, S. & Pöntinen, H. (2003). *Kirkon keskusrahaston tuki kirkon virkaan kouluttaville laitoksille ja järjestöille*. Kirkkohallitus.
- Häkkinen, T. (2016). Kun Paulo Freire ja Fredrik Modéus tulevat nuorteniltaan. Teoksessa Gothóni, R., Malkavaara, M. & Valtonen, M. (toim.), *Muutosvoimaa – Tutkielma Diakista ja teologiasta* (s.137–149). Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L. Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Jokela, U. (2011). *Diakoniatyön paikka ihmisten arjessa*. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Jokinen, J. (2002). *Aikuisopettajan identiteetti*. Tampere: Acta Universitatis Tampensis 898.
- Juntunen, E., Roivainen, I. & Seppänen, M. (2016). Diakoniatyön paikka palvelujärjestelmän murroksessa, esimerkkinä vanhustyö ja spiritualiteetti. Teoksessa Gothóni, R., Hyväri, S., Kolkka, M. & Vuokila-Oikkonen, P. (toim.), *Osallisuus yhteiskunnallisena haasteena – Diakonia-ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan vuosikirja 2* (s. 109–124). Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Kalliopuska, M. (2005). *Psykologian sanasto*. Helsinki: Otava.
- Kasvatuksen ja nuorisotyön asiantuntijat KNT ry (i.a.). *Kirkon nuorisotyönohjaajan eettiset ohjeet*. Saatavilla 3.9.2019 <https://www.knt.fi/liitto/perustieto/eettiset-ohjeet/>
- Kirkkohallitus (2014). *Kohtaamisen kirkko. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan suunta vuoteen 2020*. Helsinki: Suomen ev.-lut. kirkon julkaisu 7. Kirkko ja toiminta.
- Kirkkohallitus (2017). KIRKKOLAINSÄÄDÄNTÖ. KIRKON SÄÄDÖSKOELMA NROT 63- Nro 124 Kirkkohallituksen päätös tietyiltä hengellisen työn viranhaltijoilta vaadittavista tutkinnoista. Saatavilla 3.9.2019 <http://kappeli.ev1.fi/Kirkkolainsaadanto.nsf/fa46a819de58e4cdc2257784004024c3/f4fd477e66c686f1c22580bc00413ec6?OpenDocument>

- Kirkon hengellisen työn työntekijän ydinosaaminen (2010). Saatavilla 3.9.2019
https://evl.fi/documents/1327140/41821371/hengellinen_yo.pdf/528b6ed7-ecb4-1b27-8f4f-a6f2deb53e7f
- Kirkon nuorisotyöntekijän ydinosaaminen (2010). Saatavilla 3.9.2019
<https://evl.fi/documents/1327140/43561565/Nuorisoty%C3%B6nohjaajan+ydinosaaminen/396e58e4-3986-c899-7254-8ef9d9f41761>
- Kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajan ydinosaaminen (2011). Saatavilla 3.9.2019
<https://evl.fi/documents/1327140/43561565/Varhaiskasvatuksen+ohjaajan+ydinosaaminen/c3893c3b-f477-8a1c-aefb-477e126bc29b>
- Koistinen, P. & Keskitalo, E. (2016). Opinnäytetyö ammattikorkeakoulussa. Teoksessa Gothóni, R., Hyväri, S., Karjalainen, A., Kiviranta, M., Kolkka, M. & Vuokila-Oikkonen, P. (toim.), *Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas. (Diak opetus, 2)*. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Saatavilla <http://libguides.diak.fi/tutkehopas>
- Kokkonen, S. & Kokkonen, J. (2008). Kasvattajan ammatti-identiteetti ja persoonallinen kasvu. Teoksessa Porkka, J. (toim.), *Johdatus kristilliseen kasvatukseen* (s. 235–254). Helsinki: LK-kirjat.
- Kotila, H. (2003). Spiritualiteetti – ajankohtainen näkökulma. Teoksessa Häyrynen, S., Kotila, H. & Vatanen, O. (toim.), *Spiritualiteetin käsikirja* (s. 13–26). Helsinki: Kirjapaja.
- Kotila, H. (2006). Contemporary Worship as an Expression of Post-Modern Spirituality. Teoksessa Tirri, K. (toim.), *Religion, Spirituality & Identity* (s. 65–84). Bern: Peter Lang.
- L 932/2014. Ammattikorkeakoululaki. Saatavilla 3.9.2019 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>
- Laine, T. (2010). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s. 28–45). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Launonen, P. & Pesonen, M. (2005). Koulutuksen haasteet – katekeetasta kasvatuksen ammattilaiseksi. Teoksessa Paananen, T. & Tuominen, H. (toim.), *Nuorisotyön käsikirja* (s. 267–279). Helsinki: Kirjapaja.
- Launonen, P. (2009). *Kasvu kirkon työntekijäksi. Diakoni-, diakonissa-, ja nuorisotyönohjaajaopiskelijoiden ammatillinen motivaatio osaaminen ja identiteetti vuosina 2004–2008*. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

- McGrath, A. (1999). *Christian spirituality*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Moilanen, P. & Rähkä, P. (2010). Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s. 46–69). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Mäki, M (2012). *Ammatillinen identiteetti ja uratyypit kirkon nuorisotyössä* (Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden yksikkö). Saatavilla 8.4.2019 <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84019/gradu06255.pdf?sequence=1>
- Niemelä, K. (2004). *Uskonko niin kuin opetan? Seurakuntatyöntekijä uskon ja elämän ristipaineessa*. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 85.
- Niemelä, K. (2006). Does Religious Upbringing Matter? Teoksessa Tirri, K. (toim.), *Religion, Spirituality & Identity* (s. 153–169). Bern: Peter Lang.
- Niemi, H. (2006). Identity Formation and Religious Education – Meeting the Challenge for a Meaningful Life. Teoksessa Tirri, K. (toim.), *Religion, Spirituality & Identity* (s. 27–44). Bern: Peter Lang.
- Nurmi, N., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. (2014). *Ihmisen psykologinen kehitys*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Peura, S. (2003). Ekumeeninen spiritualiteetti. Teoksessa Häyrynen, S., Kotila, H. & Vatanen, O. (toim.), *Spiritualiteetin käsikirja* (s. 175–196). Helsinki: Kirjapaja.
- Porkka, J. & Valtonen, M. (2016). Tässä ja nyt – teologia muutosvoimana. Teoksessa Gothóni, R., Malkavaara, M. & Valtonen, M. (toim.), *Muutosvoimaa – Tutkielma Diakista ja teologiasta* (s. 81–100). Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Rask, K., Kainulainen, S. & Pasanen, S. (2003a). *Diakoniatyön ja kirkon nuorisotyön arki vuonna 2002*. Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Rask, K., Kainulainen, S. & Pasanen, S. (2003b). *Koulutuksen antamat valmiudet seurakuntatyöhön*. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja.
- Ritokoski, S. & Valtonen, M. (2003). *Miten suunta löytyy? – Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijat kutsumusta, ammatillista identiteettiä ja työhön sijoittumista pohtimassa*. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B Raportteja 15.
- Ropo, E. & Gustafsson, A-M. (2008). Elämäkerrallinen näkökulma ammatilliseen ja persoonalliseen identiteettiin. Teoksessa Eteläpelto, A. & Onnismaa,

- J. (toim.), *Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu* (s. 50–76). Kansanva-
listusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Aikuiskasvatuksen 46.
vuosikirja.
- Ruusuvuori, J. & Nikander, P. (2017). Haastatteluaineiston litterointi. Teoksessa Hy-
värinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. (toim.), *Tutkimushaastatte-
lun käsikirja* (s. 427–444). Tampere: Vastapaino.
- Saastamoinen, M. & Rautio, P. (2006). Esipuhe. Teoksessa Saastamoinen, M. &
Rautio, P. (toim.), *Minuus ja identiteetti* (s. 9–10). Tampere: Tampere
University Press.
- Saastamoinen, M. (2006). Minuus ja identiteetti tutkimuksen haasteina. Teoksessa
Saastamoinen, M. & Rautio, P. (toim.), *Minuus ja identiteetti* (s. 170–
178). Tampere: Tampere University Press.
- Salomäki, H. (2008). *Kirkolliselle alalle hakeneiden uskonnollinen tausta ja urava-
linta*. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.
- Senreich, E. (2013). An Inclusive Definition of Spirituality for Social Work Educa-
tion and Practice. *Journal of Social Work Education* 49(4) 548–563.
Saatavilla 3.9.2019
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10437797.2013.812460>
- Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kasvatuksen linjaus 2015. Saatavilla 3.9.2019
<https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Meid%C3%A4n+kirkko++Kasvamme+yhdess%C3%A4/0dafb081-00f0-f8ac-34d2-4b8e67ed420f>
- Tirri, K. (2006). Introduction. Teoksessa Tirri, K. (toim.), *Religion, Spirituality &
Identity* (s. 7–10). Bern: Peter Lang.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki:
Tammi.
- Tuominen, H. (2005). Elän ja hengitän – nuoren spiritualiteetti. Teoksessa Paananen,
T. & Tuominen, H. (toim.), *Nuorisotyön käsikirja* (s. 35–54). Helsinki:
Kirjapaja.
- Ubani, M. (2006). What Makes Life Spiritual? Teoksessa Tirri, K. (toim.), *Religion,
Spirituality & Identity* (s. 119–134). Bern: Peter Lang.
- Valtonen, M. & Sutinen, H. (toim.) (2016). *Varhaiskasvatus ja perhetoiminta seura-
kunnissa*. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Valtonen, M. (2009). *Kertomuksia kirkon työntekijäksi kasvamisesta. Kirkon nuori-
sotyönohjaajiksi opiskelevien spiritualiteetin ja ammatillisen*

identiteetin muotoutuminen. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisu A Tutkimuksia 23.

- Valtonen, M. (2016a). Lapsilähtöisiä kehittäjiä ja diakonisesti suuntautuneita sosiaalipedagogeja. Kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajaksi opiskelevien ammatillisen identiteetin rakentuminen. Teoksessa Valtonen, M. & Sutinen, H. (toim.), *Varhaiskasvatus ja perheteroiminta seurakunnissa* (s. 23–56). Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Valtonen, M. (2016b). Teologia ja Diakin opetussuunnitelmatyö. Teoksessa Gothóni, R., Malkavaara, M. & Valtonen, M. (toim.), *Muutosvoimaa – Tutkielma Diakista ja teologiasta* (s. 153–167). Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Vilka, H. (2005). *Tutki ja kehitä*. Helsinki: Tammi.
- Vähäsantanen, K. (2007). Ammatillisen opettajan ammatti-identiteetti muutoksessa. Teoksessa Eteläpelto, A., Collin, K. & Saarinen, J. (toim.), *Työ, identiteetti ja oppiminen* (s. 156–176). Helsinki: WSOY Oppi-materiaali Oy.

LIITE 1. Teemahaastattelurunko

Miten käsität hengellisen identiteetin?

Mitä se sinulle merkitsee?

Mitä sillä mielestäsi tarkoitetaan?

Tässä kohtaa haastatteliija tuo esiin käsitteestä käytettyjä määritelmiä.

Määrittelyn jälkeen, mitä ajatuksia termin määritelmästä herää?

Kuvaile hengellisen identiteettisi muutosta Diakonia-ammattikorkeakoulun opintojesi aikana.

Mikä on vaikuttanut hengelliseen identiteettiisi opintojesi aikana?

Mikä on vaikuttanut hengellisen identiteettisi muutokseen opintojesi aikana?

Mikä on tukenut hengellistä identiteettiäsi opintojesi aikana...

opinnoissasi Diakonia-ammattikorkeakoulussa?

opintojen/opetuksen ulkopuolella, mutta Diakonia-ammattikorkeakoulussa?

Mitkä muut kuin opintoihin liittyvät asiat?

Minkälaista tukea toivoisit tai olisit toivonut hengelliselle identiteetillesi opintojesi aikana?

Miten Diak voisi tukea opiskelijan hengellistä identiteettiä?

Miten muuten opiskelijan hengellistä identiteettiä voitaisiin tukea? Mikä taho, ehkä?

Miten koet opiskelijan oman roolin hengellisen identiteetin tukijana?

Entä opiskelijoiden roolin toisten opiskelijoiden hengellisen identiteetin tukijana?

Millaiseksi arvioit opiskelijan hengellisen identiteetin tuen merkityksen opintojen aikana, ja miksi?

Millainen merkitys hengellisellä identiteetillä on mielestäsi osana ammatillisuutta / ammatillisuudelle?

Kirkon työssä?

Sosiaalialan työssä?

Kuvaile ajatuksiasi hengellisestä identiteetistäsi toimiessasi (tulevaisuudessa) tutkintosi mukaisessa ammatissa.

Minkälaista tukea ajattelet kaipaavasi hengelliselle identiteetillesi työssäsi?

(Minkälaista tukea kaipaisit hengelliselle identiteetillesi nyt?)

Mitä muuta haluaisit vielä sanoa?

LIITE 2. Kutsu haastateltavaksi

Hei Diakin kirkon alan opiskelija, joka opiskelet tänä keväänä viimeisiä kirkon alan opintojasi! Tarvitsisin apuasi opinnäytetyöni tutkimukseen ja koulutuksen kehittämiseen.

Kerään opinnäytetyöni aineiston yksilohaastatteluilla. Haastateltavana pääset jakamaan kokemuksiasi ja mielipiteitäsi hengellisen identiteetin kasvusta ja tuesta opintojen aikana. Haastattelu vie aikaa noin puoli tuntia, ja on mahdollista järjestää Diakin Kalasataman kampuksella, tai sovittaessa myös muualla.

Jos haluat auttaa tutkimuksessa ja opinnäytetyöni valmistumisessa, ilmoita halukkuutesi osallistua haastatteluun vastaamalla tähän sähköpostiin / laittamalla sähköpostia osoitteeseen xx.xx@xx.xx niin sovitaan haastattelusta. Kysy vapaasti, jos sinulla on kysyttävää!

Hyvää alkanutta kevättä, ja onnea pian valmistuville!

Terveisin, Jesse Hartikainen

LIITE 3. Viesti haastateltaville

Hei, ja kiitos halukkuudestasi osallistua opinnäytetyöni tutkimukseen!

Haastattelusi on pp.kk.vvvv klo xx.xx Diakin Kalasataman kampuksella. Nähdään tuolloin kampuksen ala-aulassa.

Haastattelu äänitetään litterointia ja aineiston analyysia varten. Litteroinnin jälkeen äänitiedostot ja yhteys haastateltavan henkilöllisyyteen hävitetään. Tutkimuksesta tai sen tuloksista ei käy ilmi, kuka haastateltavista on vastauksen antanut. Otteita haastattelusta saatetaan käyttää opinnäytetyön raportissa haastateltavan anonymiteetti säilyttäen. Aineistoa käsittelee yksin haastattelija. Kerätty aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Haastattelija ja haastateltava allekirjoittavat ennen haastattelua sopimuksen koskien edellä mainittuja asioita.

Opinnäytetyössäni tutkin Diakin kirkon alan opiskelijoiden kokemuksia hengellisen identiteetin kasvusta ja tuesta opintojen aikana. Haastattelussa käsittelemme hengellistä identiteettiä, sen merkitystä ja kokemuksia sen muutoksesta ja tuesta. Tutkimuksen tavoite on selvittää kehittämiskohteita opintoihin liittyen, ja mahdollistaa opiskelijoiden mielipiteen kuulumisen opintojen ja tuen kehittämisessä.

Kysy vapaasti, jos sinulla on mitä tahansa kysyttävää ennen haastattelua tai sen jälkeen. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, ja voit missä vaiheessa tahansa kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen, keskeyttää haastattelun tai olla vastaamatta mihin tahansa haastattelukysymykseen.

Kiitos jo etukäteen panoksestasi!

Ystävällisin terveisin,

Jesse Hartikainen
sähköpostiosoite
puhelinnumero

Lisätietoja voit kysyä allekirjoittaneelta tai opinnäytetyön ohjaajalta, opettajan nimi
sähköpostiosoite
puhelinnumero

LIITE 4. Suostumuslomake tutkimukseen

KIRJALLINEN SUOSTUMUS HAASTATTELUSSA KERÄTYN AINEISTON
HYÖDYNTÄMISESTÄ TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISTOIMINNASSA

Tutkimuksen tavoitteena on saada selville kehittämiskohteita Diakonia-ammattikorkeakoulun opintoihin liittyen, ja mahdollistaa Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden osallisuus ja mielipiteen kuuluminen opintojen ja hengellisen identiteetin tuen kehittämisessä.

Haastattelu äänitetään, ja äänitetty aineisto litteroidaan tekstiksi. Haastattelussa kerättyä aineistoa käytetään opinnäytetyön tutkimuksessa. Tutkimuksen tulokset tullaan julkaisemaan opinnäytetyön monografiassa ja mahdollisesti artikkelissa. Haastateltavan henkilöllisyys jää vain tutkijan tietoon. Kerätty tutkimusaineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, ja haastateltava voi missä vaiheessa tahansa kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen, keskeyttää haastattelun tai olla vastaamatta mihin tahansa haastattelukysymykseen.

Olen saanut tarpeeksi tietoa voidakseni osallistua kehittämis-/ tutkimushankkeeseen ja hyväksyn tässä lomakkeessa esitetyt asiat.

 Päiväys ja paikka

 Päiväys ja paikka

 Tutkimukseen osallistuvan
allekirjoitus ja nimenselvennys

 Tutkimuksen tekijän
allekirjoitus ja nimenselvennys

Tätä suostumuslomaketta on allekirjoitettu yhteensä kaksi yhdenmukaista kappaletta, joista toinen jää tutkimukseen osallistuvalle, toinen tutkimuksen tekijälle.

Lisätietoja opinnäytetyöstä ja tutkimuksesta voit kysyä opinnäytetyön tekijältä tai opinnäytetyötä ohjaavalta opettajalta.

Opinnäytetyön tekijä

Jesse Hartikainen

sähköpostiosoite

puhelinnumero

Ohjaava opettaja

nimi

sähköpostiosoite

puhelinnumero